

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felolós szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/8 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Spencer Herbert.

Budapest, december 8.

(v.) Mélyeség gyász, mérhetetlen veszteség érte az egész emberiséget. Meghalt a világnak egyik legnagyobb, talán a legnagyobb gondolkodója. Ma lehetne ki halhatatlan lelkét Spencer Herbert. Holnap egy szűk koporsóba vetik meg örök nyoszolyáját a modern szellem lángelméjű alkotójának, a világfelfogás reformátorának, a tudományok összefoglalójának, aki szétrombolt minden bölcseséget, aminő előtte volt, és megalkotta azt az új filozófiát, amely az imént elhunyt XIX. századnak legdrágább, legremekesebb öröksége gyanánt száll a jövőendő. Soha olyan szem még nem volt, amely annyit tudott volna látni, mint az övé; tekintetével átkarolta a mindenséget, az egysejtű lénytől fel a naprendszerig, s e kozmikus látása először tudta összefoglalni valótan egységes és valóban hü világgéppé az egész mindenséget. Elméje fel tudott emelkedni a gondolat abszolút magasságára és világtudóságot szőtt annak az ismeretek beláthatatlan horizontjának legkisebb zugába is. Ő volt az, aki egyetlen igéjével elseperte az elavult geocentrikus világfelfogást, amely ezt a hitvány bolgyócskát, amelyen egy arasznyi életet élünk, a világegyetem középpontjává, minden levésnek céljává tette kicsinyes elvakultságában és szándóan hóbortos nagyolásában. Ugyancsak ő csavarta ki tövestől az emberiség lelkéből és dobta lomtárba a geocentrikus világfelfogás amaz együgyű babonáját, amely a teremtés koronájává, a mindenség imperátorává, a világszereplőjévé azt a legbonyolultabb szervezett állatot tette meg, amelynek ember a neve. De bármennyit rombolt legyen is, még nagyobb alkotott. Fáklyát gyújtott meg ő, amely soha-

sem fog elhamvadni és amelynek világtudósága nem fog kihunyni soha. Ő előtte a bölcselkedők és a tudósok külön-külön uton ballagtak, egymással nem törődve, egymást meg nem értve, egymással sohasem találkoztak. A tudomány mosolygott a filozófián, amely elvont spekulációkban merítette ki erejét és becsvágyát, viszont a bölcsélet fitymálta a tudományt, mely a természet régióit tapadt és az eszme szárnyainet akart a magasba törni. Spencer volt a nagy hidépítő, aki ezt az örvényt áthidalta. Az exakt tudományok ő teremtette meg bölcseseti alapját. A filozófia világát ő kapcsolta bele a szerzett ismeretek rengeteg tömegébe. Ő volt az, aki felfedezte a világegyetem egységes törvényét, azt az áthághatatlan törvényt, mely az egész univerzumban uralkodik, a porszemen épp úgy, mint a tejtünaprendszerben, az azalagon épp úgy, mint az emberben, a legalsóbb rendű növényen épp úgy, mint a legbonyolultabb emberi társadalomban. Amikor ő napvilágot látott, még a filozófiai romantizmus ködvilágában tapogatózott a homályosan látó emberiség. A világ központja az én volt, ez a tehetetlen, béna, vézna valami, ami felfuvalkodottságában azt hitte, hogy reális léte csupán ő neki van, a világegyetem pedig semmi egyéb, mint az én projekciója. Akik ő előtte a pozitív bölcselkedést kezdték csak, féltékeny lépkedtek és tétovázó lábuk sokszor tévedett hamis irányokba. Ez a szellemóriás egyenesen nekivágott az igaz utnak, megalkotta a modern evolució bölcsesét, amely az emberi tudás rengeteg bitoralmából csodás szintézis útján összehordozta és egységes alkotássá róttá össze azt az új világfelfogást, amely immár diadalmasan vonta büvkörébe az egész mivelte emberiséget.

A fejlődés egyetemes törvényszerűségét ez a bölcsélet mutatta ki az egész teremtés-

ben. A modern kozmogonikus felfogás, amelyet ő teremtett, oly egyszerű s oly meggyőző, hogy még a kinyilatkoztatott vallások is meghódolnak immár neki. Avagy aratótt-e ember valaha szebb diadalt, mint aminő Spencernek jutott, amikor maga az egyház is türi, sőt megengedi a biblia teremtés-történetében való kételkedést s az újkor theológusai az evolúció tanával igyekeznek összbangzásba hozni dogmaikat? Giordano Brunót máglyán égették el ugyanazok a hatalmak, amelyek ma a Spencer világfelfogásában keresnek elhelyezkedést és menedéket hitelveik számára. Micsoda mérhetetlen haladás ez! És mekkora szellemóriás volt az a férfiú, akinek igazságaitól kér Róma utlevelet a biblia számára! A nagy világűr roppant távolságait ugyanakkora szorgalommal és lángelmével mérte föl Spencer, mint a hasadozó petesejt centroszférájának vandorlását ama mikroszkopikus uton, amelyet a sejtnyag pólusáról annak egyenlítőjéig fut meg. És itt épp úgy, mint amott, megtalálta ugyanazt a törvényt, a fejlődés törvényét, mely a kozmosz összes rejtelmét megvilágítja. A természetbölcsélet fantasztikus kölleményeiből diadalmasan bontakozott ki az ő szelleme, hogy megalkossa a természettudományok bölcselkedés művét, a legátfogóbb és legnagyobb művet, melyet emberi elme valaha teremtett.

Hogy mekkora volt Spencer, csak akkor mérhetjük föl, ha szemügyre vesszük, milyen mértékben termékenyítette meg az emberi nem gondolkozását. Darwinnál már négy évvel hamarabb hirdette ő a kiválasztódás új igéjét, az alkalmazkodás és átörökítés tanát, amely megadta a kulcsot a szerves világ egyetemes átéréséhez. Ugyancsak az ő filozófiájának egyik forgácsa az, amely Taine milieu-elméletében nyilatkozik meg. Az ő nyomdokain haladva építette föl Lombroso

TÁRCA

Spencer Herbert élete.

— A Budapesti Napló tárcája. —

A fejlődés alapfoglatán felépülő szintetikus filozófiának megalkotója, korunk legnagyobb gondolkodója, *Spencer Herbert* 1820. április 27-én született Derbyben. Nevelését illetőleg sokat köszönhetett atyjának és a házi környezetnek, talán többet, mint az iskolának. Az iskolai nevelés iránt bizonyos ellenkező érzést mutatott úgy fiatalágában, mint irásában is. Ha nevelésén végigtekintünk, azt mondhatjuk, sokkal inkább az élet neveltje ő, mintsem az iskoláé. Az élet nevelte az ő önálló, szinte nyakas jellemét olyanak, amilyen volt az ő eredeti hajlandósága.

Szülei eredetileg metodisták voltak, de míg az apa ezeknek klerikális szervezetevel mindinkább kevésbé lévően megelégedve, a quákerekhez pártolt át, e „paptalan vallásrendszer”-hez, mint mondá, addig anyja buzgó methodista maradt. Vasárnaponként a fiatal Spencer reggel a quákerek gyülekezetében vett részt édesatyjával, este meg a methodista kápolnába járt édesanyjával. E házi meghasonlás a vallási felfogást illetőleg mélyen szántott jellemében. Korán elfordult lelke minden felekezeti felfogástól és vallásbeli ortodoxiától, mint később mondá, nem vette fel magába és ejtette el utóbb az ily orthodox felfogást, hanem elejétől fogva lelkén kívül maradt.

Haladása az iskolában eleinte nem volt valami kielégítő. Az iskolai élet felegyelmességéhez nem illett túlságosan önálló jelleme. Nyugtalannak, figyelmetlennek ítélték és feljegyezték róla, hogy semmiképp sem volt hajlítható. Igazi angol

nevelésanyag volt tehát a javából, amely nagyon nehezen enged, de amit aztán magába vesz, azaz annál gyümölcsözőbben és megbízhatóbban fizet.

Tizenhároméves korában Tamás nagybátyjához került, aki örökös segédlelkész volt a Bath közelében levő Hintonban. Nagybátyja, aki most nevelését átvette, a politikában a radikálisokkal tartott, nagy híve volt a mérséklet-egyesületnek, erősen izgatott a gabonavámsot megszüntető törvény érdekében és buzgó apostola volt egyszerűsége a nép boldogulását előmozdító mindenféle intézménynek. Nagybátyjának ily különféle tevékenységei láttára fejlődhetek ki a fiatal Spencerben az állami beavatkozásról efféle társadalmi kérdéseket és a szabad társadalmi fejlődésről való nézetei.

A tiszteletes ur, aki maga kitűnően végezte az egyetemet Cambridgeben, unokaöccsét is az egyetemi pályára akarta fogni. Csakhogy az egyetemi rendszer semmiképp sem felelt meg a fiatal Spencer jellemének. Nem olyan rendszer volt ez s a módszer sem volt olyan, mint amilyenhez az apai házban, a családi környezetben szokott. Nem igen haladt.

Tiszteletes nagybátyja kénytelen is volt felhagyni az egyetemi tervekkel. „Vita sem volt ez ügyben, — mondja maga Spencer — nagybátyám felhagyott a gondolattal, mi helyt láttam, hogy nem arra való vagyok”. Sokan feszegették, mennyit vesztett Spencer azzal, hogy az egyetemi életkörből kijutott. De hát az ily eredeti tehetségek utja önálló, magatörte csapáson halad. Hogy filozófiai gondolatai eleinte lassan terjedtek, abban bizonyára része van e körülménynek ama ismert körülmény mellett, hogy újabban Angliában az új-hegeli iskola nagyon hódított az egyetemeken.

Spencer hazatért s teljesen bizonytalan jövő előtt állott. Atyja, hogy egyelőre is foglalkozást biztosítson neki, segédtanítóként szerezte be az egyik iskolához. Mondják, hogy kitűnő tanító volt. Rendkívül világos előadását, fejtegetését dicsérik. Mintha könyvből beszélt volna.

Mindamellét pedagógiai működése nem sokáig tartott. 1837-ben a london-birminghami vasut osztálymérnökségénél kapott alkalmazást a vasutépítésnél. Másfél évig Londonban működött mint mérnök, aztán harmadfél évet a birmingham-gloucesteri vasutnál töltött hasonló minőségben. Ezalatt több mérnöki közleménye látott napvilágot a *Polgári Mérnöki Ujságban* (*Civil Engineer Journal*), egy kis *velocimeter* nevű műszert is talált fel, a lokomotívok gyorsaságának mérésére. Nyolc évig mérnökösödött meg, de az akkori vasuti szerencséségek miatt egyideigle szünetelt a vasutépítés s így Spencer is elfocsátották.

Huszonhatéves korában tehát újra hazatért Derbybe s megint új életet kellett kezdenie. Időközben azonban külföldre irányu elméleti tanulmányokkal is foglalkozott a mérnöki dolgok mellett. Így maga mondja, hogy már 1839-ben épp Lyell geológiájának tanulmányozása, amely régebbi kiadásában Lamarek transzformista elméletét a fajak alakulásáról cáfolta, vitte rá, hogy a természeti kimustrálódás elméletének helyességét átlássa. Érdekes és fontos ezt tudnunk, mert míg a fajok alakulásának első elmélete a transzformizmus alakjában Lamareknál jelenik meg, addig az ezt kiegészítő természeti kimustrálódás, kiválogatódás gondolata Spencernél jelenik meg 1839-ben. s a *Lélektan Alapelveinek* 1855-ben megjelent első kiadásában már részletesebb kifejtesben lát napvilágot, holott Darwin ugyanly körü gondolatát csak 1860-ban látunk napvilágot a *Fajok származásában* (*Origin of Species*) s míg

a maga fizioiógiai elméletét. Az ő műve a modern szociológia, amely biológiai alapon fejt meg a társadalmak keletkezésének s a társadalmi együttélésnek problémáit és törvényeit. A lélektan és etika birodalmában új ösvényeket nyitott meg s ezeken kénytelen haladni az egész modern gondolkodás. De terminizmusa régi kétélyeket oszlattat el s új igazságokat állapított meg. Egy szó, mint száz: amit gondolunk, ahogy gondolkozunk s az irány, amelyben gondolkozásunk halad, egytől-egyig a Spencer gazdag szellemének fölbecsülhetetlen hagyatéka.

Dicsőség neki és örök tisztelet örökké tündöklő emlékének. Mióta tengelye körül forog ez a föld, Spencernél nagyobb embert talán sohasem temettek ölébe. A XIX-ik század nagy elméi csak uttörők voltak és fátylavivők, de Spencer Herbert maga az út, amely az igazsághoz vezet, és maga a fátyla, amely előrevilágít a jövőendő évszázadok sokaságába.

BELFÖLD

Az oláh püspökök a kormánynál. Metianu János érsek-metropolita és Papp J. János aradi román püspök a hazai román püspöki kar nevében tisztelettel megköszöntötte a gróf Tisza István miniszterelnöknek és Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternek. A főpapak azután látogatást tettek a kormány többi tagjainál.

A miniszterelnök válassza. Gróf Tisza István miniszterelnök Kisküküllővármegye üdvözlő feliratára a következőleg válaszolt:

Azon hosszú ádátan küzdelem közepette amely az alkotmányos tényezőket normális működésükben megakasztotta, közéletünket káros sivárságra kárhoztatta, különös meglepéssel és hazafias örömmel vettem kormányra épésem alkalmából hozzám intézett üdvözlő feliratokat, amelyben a valdó tiszta alkotmányosság egyedül helyes feloldása nyert kifejezést. Bölcse megfontolástól és előrelátástól, hazafias aggodalomtól és a hazáért való lelkesedéstől áthatott szavaikban visszhangját látom annak az erős meggyőződésnek, hogy a nemzet legrégább kincsét, az ország normális fejlődését kockára tennünk nem szabad Fogadják bizalomteljes üdvözlőtükért és odaadó támogatásuk biztosításáért hála köszönetemet és legyekek meggyőződve, hogy azon emlékek által, amelyekre leiratukban hivatkoztak, hogy magamat vármegyéjükkal szorosan összeüve értem, hogy annak érdekeit mindig készséggel fogom előmozdítani.

Az országgyűlési szabadalvüpart csütörtökön este 1/28 órák érkezetet tart. Targya a párt két

alelnöki állásának betöltése. Az érkezetet a kijelölt bizottság ülése előzi meg.

A dédosi választás. Miskolcraól jelentik: Gróf Serényi államtitkár ma délután Putnokraól, ahol kastélyában időzött, Papp Géza, Werner Gyula és Szombathy képviselők kíséretében Dédesre utazott. A kerületben Serényiért nagy a lelkesedés. Ellenjelöltje, Hebrony József, a kerületben időz és nagy tevékenységet fejt ki. A rend fenntartására intézkedés történt. A választók száma 2400 és így a holnapi választás előreláthatólag késő este ér véget.

A képviselőház holnap délelőtt 10 órák ülést tart. **A országos szabadalvüpart** elnöksége felkéri a párt tagjait, hogy a képviselőház holnapi ülésén pontosan 10 órák jelenjenek meg.

A Délvidék ünnepe.

Budapest, december 8.

Minden külső buzdítás nélkül, új és a magyarság szempontjából rendkívül fontos egyesület alakult ma meg Szeged városában. A Délvidéki Magyar Közművelődési Egyesület nagy hivatását semmi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Délvidék ezreinek közérzéséből fakadt ki megteremtésének eszméje, mint hogy az immár lombosodni kezdő fa a közlélek talajában gyökeredzik. A magyar föld bámulatos átalakító erejének diadalát hirdeti a mai ünnep. Hirdeti, hogy ez a föld nagyobb hatalom és legyőzhetlenebb erő, mint az, mely a bécsi kormányokat igazgatta, midőn az alvidéken megakadályozta a török által kiűzött magyarság visszatérését és idegen elemekkel népesítették be azt a földet, melynek minden rögét magyar vér és a magyar munkás verejtéke áztatta. És ime, ez a vér nem veszett el a durva rögben, mint titokzatos varázserő élt benne tovább, hogy az idegen lelkekből magyar érzést fakasszon, hogy a faji elnyomásunkra ide küldötteket a magyarság védőivé és harcosává alakítsa át. Így érthető csak meg a Délvidéknek gyors magyarosodása, Temesvárnak szinte csudalatos átalakulása és a magyar szellemnek még nem régén egészen idegen jellegű területeken való diadalmas elonyomulása. A Délvidéki Magyar Közművelődési Egyesület szent hivatása az lézen, hogy a szórványosan jelentkező törekvéseket egyesítse, hogy a Délvidék próbób magyarisító tendenciájú egyesületeit hatalmas centrumból irányítsa, erősítse és végül teljes diadalra segítse. Az a lelkesedés, melylyel a mai alakulás lefolyt, az az érdeklődés, mely iránta az ország minden részében megnyilatkozott, azt a reményt ébreszti, hogy a Délvidéki Magyar Közművelődési Egyesület az egész ország magyarságának támogatására számíthat, és azt bizonyítja, hogy az egész ország megérti törekvéseinek történeti fontosságát és jelentőségét.

Darwinnál ez csak mint a szerves faj életében nyilvánkozó jelenség szerepel, addig Spencernél az általános fejlődés részjelenségekképp szerepel. Már itt kezdjük megérteni e nagy gondolkodó középponti szerepét a XIX. század gondolatvilágában.

De e tanulmányai mellett még ugyancsak mérnököszködése alatt társadalomtudományi tanulmányokkal kezdett foglalkozni, sőt a napipolitika kérdéseire is áttért s 1842-ben a *The Nonconformist* (A bele nem egyező) újságban *A kormányzás sajátos* címen levélalakban cikksorozattal lépett fel, amely utóbb önállóan, politikai irányirat alakjában is megjelent (1843). Ez első politikai és bizonyos tekintetben társadalomfilozófiai munkájában a kormányzás, az állam sajátos hatáskörét iparkodik megszabni, korlátozni az egyén szabad tevékenységével szemben. Az államhatalom tulkapasáival szemben arra a kérdésre iparkodik felelni, mikor avatkozhatik be az állam jogosan az egyének cselekvéskörébe.

Az egyetértés, a szimpátia természetéről is irt egy értekezést. Otthon Derbyben olvasmányai közben mindinkább gyarapodtak és érlelődtek gondolatai. De mivel ilyesmi meg nem élünk, kenyerkereső pálya után kellett néznie. Figyelmé a hirtelre fordult s 1848-ban, mint maga mondja, „meghívták az *Economist* újság segédszerkesztőjének”. Ily minőségben működött 1853-ig.

Itt Londonban lép fel az első határozottan filozófiai és pedig társadalomfilozófiai munkájával, a *Társadalmi Statikával* 1850-ben, s érleli meg lelkében lassankint a fejlődés filozófiai alapfogulatát s halad mindjobban eme hatalmas gondolatvilág megfogalmazása felé, mely nevével eltörvethetetlenül kapcsolatba marad. Már 1860-ban előfizetést hirdet a *Syntheticus filozófia* rendszerének megírására. E tíz év alatt tehát, 1850–1860, fogalmazta meg a fejlődésfilozófia alaptervét és

pedig, mint látható, e gondolatai a *Társadalmi Statika* gondolataiból sarjadznak ki. Erdekesen függnek össze e dolgok egymással.

Spencer a mindenségről, a kozmoszról adott hatalmas rendszer megfogalmazásában nem deduktív módon járt el, hanem lassan, induktív módon, mintegy magamagától, észrevétlenül jutott a fejlődés alapfogolatára. A napipolitika körébe vágó tanulmányokkal kezdti s az állam tulkapasáit ellen szólal fel, ezeket iparkodik korlátokat vetni. E kérdések viszik mélyebb társadalomtudományi tanulmányokra.

Az első lépés e teren a *Társadalmi Statikában* a társadalmi fejlődésre alkalmazott biológiai igazság volt, hogy míg az alsóbbfajta állatok sok egyforma és kölcsönösen nem függő részekből állanak, addig a magasabbfajta állatok nem egyforma és kölcsönösen függő részekből állanak. Ez indukcióna Spencer, saját szavai szerint, Owen tarnárnak a gerincesek vázáról tartott előadásai alapján jutott. A továbbiakra nézve maga mondja, hogy „az az igazság, melyet legelőbb Harvey embriológiai vizsgálatai homályosan jeleztek, amit később Wolff (t. i. az anatómus) világosabban felfogott és amit határozott alakba öntött von Baer, — az az igazság, melyet minden szerves fejlődés változás az egységesség állapotából a különlegesség állapotába — ez volt az, amiből nagyon sok most is fenntartott következtetésem közvetve származott”. A *Társadalmi Statikában* már benne van a társadalmi fejlődésről adott felfogás és az a tény, hogy „a szerves fejlődés és a társadalmi fejlődés ugyanegy törvénynek hódolnak”. Maga a von Baer-féle itt adott tételbe foglalja a fejlődésnek is szó szerint beajutott fejlődésfilozófiáját.

A *Fejlődés felleléis* című tanulmányában (1852) a fejlődéselméletet összeveti a teremésmélettel s a hízálállatok és a kerti növények változatai és a faj és változat megkülönböztetésének nehézsége és végre a különféle embrioalakok hasonlósága alapján arra a következtetésre lyukad ki, hogy a

Szeged, december 8.

A *Délmagyarországi Közművelődési Egyesület* ma bontotta ki zászlaját, hogy harcba vigye a magyarság ügyéért. Szeged ünnepi díszet öltött, hogy a jelentős eseményhez méltóan fogadja az ország, de különösen a Délvidék minden részéből érkező vendégeket. A küldöttségek, vármegyék, városok, egyesületek és testületek küldöttei jórésben hétón és a reggeli vonatokkal érkeztek a városba. Már korán reggel ünneplő sokasággal telt meg a zászlósdísz város. Borus, enyhe időben vonultak fel a küldöttségek a városi székhelyre, melyelőtt diszruhás lovas- és gyalogosrendőrök tartották fenn a rendet. Tíz óra tájban kísültött a nap a helők mögült s csaknem tavaszias verdelény áradt be a városi székhelyre pazarul kárpóztott dísztermébe, melybe 10 órák csoportonként vonultak fel a város előlékő hölgyei. A jobb, bal és közép karzaton hölgyek foglaltak helyet, ugyszintén az első padokban. A diszruhás alakok között feltűntek a katonatisztek, a szegedi 46. gyalogezred, az 5. honvédegyalozozred, a szegedi 14. utászszázalaj küldöttei, *Kreylig* nyugalmazott altábornagy, *Sanky* nyugalmazott altábornagy, *Bakonyi* és *Mager* nyugalmazott tábornokok. Keveessel 10 óra előtt érkezett meg *Gerliczy* Ferenc báróné és *Rónay* Jenőné. Majd a vidéki főispánok jelentek meg tündöklő diszruhában. 10 órák dörgő éljezés üdvözölte gróf *Apponyi* Albertet, aki néhány képviselővel jött. Ugyanóság éljenzéssel fogadták *Herczeg* Ferencet, aki reggel korán bejárta a nemzetiségi konviktusokat és különösen nagy kedvvel tartózkodott a délmagyarországi konviktusban, amelyben sváb gyermekeket tanítanak.

Délelőtt *László* György elnök megnyitván a gyűlést, lelkes öszelattásra buzdította a magyarságot. Nem hódító hadjárat, ugmund, a miénk, nem akarunk senkitől semmit elvenni, csak érintetlenül megtartani és átadni utódainknak. A hazafiak megértették a szöveget és az eszme lobogója alá sereglettek küzdeni jogaikért. A gyűzelem kiharadhatatlan.

Dr. *Kern* Lajos közlegző előadja az egyesület megalakításának történetét. Az egyesület célja Magyarországon a magyar nemzeti szellemet ápolni, erősíteni és fejleszteni. Az előkészítő bizottság befejezte munkáját és erősebb, biztosabb kézbe teszi le a munka folytatását. Az egyesületek ma is több, mint 40.000 korona vagyonra és 3000 tagja van. A gyermekek él, gyarapodjék Isten és a nemzet örömeire. (Taps.)

Dr. *Pistor* Egon ismerteti az alapszabályokat. Az egyesület székhelyére nem akartak indítványt tenni. *Hausz* József lugosi ügyvéd adott indítványozza, hogy a D. M. K. E. székhelye Szegeden legyen. Az indítványt elfogadták.

Következett a tisztikar választása. Megválasztották elnöknek *Rónay* Jenő főispánt, akit *László* Gyula az üdvözöletre válaszolva, megígérte, hogy azon lesz, miként az osztályrészeül jutott bizalom jó gyümölcsöző tökének bizonyuljon. Azután eltolgálja az elnöki széket lelkes éljenzés mellett. Néhány szóban így körvonala az irányát: A társadalomnak magának kell sorompóba lépni, ha azt akarjuk, hogy a közművelődés fejlődjék. Ha a társadalom nem lép akcióba, minden irányú törekvés hiábavaló. A társadalom érdeklődése fejlesztje a közművelődést és ennek fejlődése

fajok a külső viszonyok behatása alatt fejlődés útján nyerték mai alakjukat.

Sokkal fejlettebb alakban jelenik meg fejlődés-felfogása a *Lélektan* *Alapelveiben* 1855-ben. Felhasználja és érvényesíti már benne a Mill-féle tapasztalati filozófiát, de épp a fejlődés-felfogás alapján kimutatja, hogy csak az egyén tapasztalataiból nem magyarázhatók meg a tudat tényei. Az ösök, a faj végtelen hosszú tapasztalata fejlesztette ki szükségképp szervezeti uton s adta tovább öröklés útján a gondolkodás formáit.

Társadalomtudományi vizsgálódások vitték őt a lélektaniakhoz s ezekben csakugyan megkapta a pszichológiai alapot új társadalomtudományi felfogásához. Elődei ugyanis csak az egyéni tapasztalatokkal törődve, úgy vélték (Comte, Stuart Mill), hogy tehát megfelelő neveléssel a kívánt irányba téríthetők, fejlesztethők a társadalmi viszonyok. E balfelfogással szemben pszichológiai vizsgálataiból arról győződött meg Spencer, hogy az egyéni tapasztalatok helyett a fejlődés lassan, a faj végtelen hosszú tapasztalati folyamán történik a külső életfeltételek állandó behatása alatt, hogy az így régi nemzedékek szerzte szervezetivé vált hagyományok éppen nem változtathatók meg olyan könnyen. Nyilvánvalóvá lesz az átöröklés pszichológiai fontossága. Egész serege indul meg ez irányban a további kutatóknak Spencer nyomain, így főleg Galton és Ribot.

E pszichológiai vizsgálódásokkal mind teljesebbé lett fejlődés-felfogása az egységesség és a határozottabbá válás fogalmaival, úgy *Haladás: törvénye és oka* (*Progress: its Law and cause*, 1857. ápr.) című tanulmányában már képet ad egész fejlődés-felfogásáról, kifejtve, hogy minden fejlődés egységességből különlegességbe való átmenet, s iparkodott ezt a energia megmaradása általános törvényéből levezetni, hogy így a mindenségről, a kozmoszról képet kapjon. Ki-

ábrán tartja és fozkossa az érdeklődést. A közműve-
dés több csoportra oszlik főbb vonásokban előltünk.
ugymint a magyar kultúrának és a magyar kultúrán
kívül eső dolgokra. A kultúrának fel kell ölelnie
az ipart, a gazdaságot. Kultúrtörékvésünk három csoportra
oszlik. A nyelv terjesztésére, amelyet szeretettel
kell művelnünk. A mi kezünkben a legyver a béke
olajja legyen. Célunk az, hogy a többiekkel
karöltve haladjunk. A második csoport az ipar, ke-
reskedelem és gazdaság fellendítése. A harmadik
csoport, hogy megfenyítsük azokat, akik apostoli
utunkban akadályoznak. Ezekkel szemben a béke
olajját le kell tennünk és a harci buzogányt kell
felvinnünk. Együtt fohászokunk istenhez, hogy hű
népének jogos, igazságos törekvése nyit fülükre és
lekedő szívekre talájon polgártársamkná és jel-
virágzassza a Dalmagyarsországi Közművelődési Egye-
sületet. A beszédet lelkes éljenzéssel fogadták.

Az elők ezután alelnökknek ajánlja *Hercegg*
Ferencet László Gyulát és dr. Kern Laost. (Élvezés.)
Tiszteletbeli elnökök: Gróf *Apponyi Albert*,
Csókáné György kalocsai érsek, Desseffy Sándor,
Várady Árpád, Németh József, Molnár Viktor, Kallay
Albert, Urbán Iván, Rákosi Jenő, Falk Miksa, dr. Lázár
György, Fehér Ipoly.

Zákó Milán, *Latinovits Pál, Meskó Sándor, Deli-*
manics Lajos, Pogány Károly és dr. Csuthó Zsigmond
főispánok.

Ezután gróf *Apponyi Albert* állott fel szólásra és
megköszönte a tiszteletbeli elnökök nevében a meg-
választást.

Beszéde folyamán megemlíti, hogy néhány hét
előtt egy szász írótól ezt olvasta: „Mi németek aka-
runk maradni. Értsük jól. Nem németajkuak, dé-
németek.” Nemsokára találkoztam a szerzővel, aki
kiélezett mondsát kérdésemre így magyarázta: Any-
nyira át vagyunk hatva a német kultúra által, amely-
nek csarnokában nevelkedtünk, hogy bár közölgilag
magyarok akarunk maradni, de kultúra tekintetében
németek maradunk. Ebben óriási tanulság van. Senkit
sem akarunk akadályozni abban, hogy milyen
nyelvű legyen, de arra akarunk törekedni, hogy a ma-
gyar kultúra összeforrasztó ereje tarison össze bennün-
ket. Épp arra akarunk törekedni, hogy legyen bár a
német németajku de tekintse magát a magyar kultúra
neveitjének. A történelmi fejlődés azt bizonyítja, hogy
mi azt akarjuk, hogy kulturálisan összeforjünk. Ez
egy sok százados processzus következménye, míg az
ez ellen való izgatás rövid életű és természetellenes.
Azért hiszem, hogy a mi törekvésünk sikerül. A
magyarsági nemzetiségi fejlődés minden más or-
szágtól elüt. Másból a meghódított fajok olvasztották
magukba a hódító fajt. Míg a magyar megnyitotta
kulturájának kapuit minden más idegen faj előtt és
nevelti különbség nélkül osztoztat vele a jogokban.
(Leikes taps.) Azt a fajt szeretettel, amely őseinket
vezette, át kell vinnünk a kultúrába is s akkor egé-
szen biztosságba helyeztük az ősek munkáját. A
D. M. K. E. megakulással be van fejezve a gyűri,
amely országunk összes expónát helyeit körülveszi.
Egy aggodalma van. Attól fél ugyanis, hogy az a lelke-
des, amelyvel a D. M. K. E.-et megalakították, csak
szalmatű. Utal a Dunántúli Közművelődési Egyesület
utolsó gyűlésére, amelyet Rákosi Jenő nagyszerű be-
széde teit emlékeztet. Ez az egyetlen válság előtt áll.
Beszéde további folyamán a magyar népköz fordul és
arra kéri őket, hogy ne engedjék elhamvadni a gyula-
dó tüzet. Beszédét azzal fejezi be, hogy a jelen-
levőket összetartásra és küzdelemre szólítja fel. A be-
szédet a jelenlevők lelkes éljenzéssel és tapsal
fogadták.

egészíti ezt a mindenütt található fejlődést a
mindenütt található bomlással. Nem lehetetlen,
hogy a fejlődésbeli egységesülésben, integrációban
és a bomlás dezintegrációjában a felső matema-
tikai Leibnitz-féle integrálás gondolata vezette a
volt mérnököt. Ez alapon építi ki s fogalmazza meg
hatalmas rendszerét s már 1860-ban előfizetést
hirdet a rendszert feltüntető előiránnyal a fej-
lődésfilozófiára *Synthetikus Filozófia* címén.

Ez tehát ama tiz év története a *Társadalom*
Statiká-tól a Synthetikus Filozófia előirányzatáig,
amely a fejlődésfilozófia alapfogulatának és ter-
vének eredete, genezise. Induktív módon nyeri
az általános érvényű eredményeket, de deduktív
módon alkalmazza a tényekre s így igazolja.
Maga mondja, hogy sohasem elégedett meg ily
deduktív módon be nem igazolt inductív eredmé-
nyekkel.

Negyvenéves tehát e nagy ember, mikor
a *Synthetikus Filozófia* előirányzatát kibocsát-
hatja. Nem hiába fog aggódva hozzá. Elete
kizárólagos feladatának tekintti ennek megír-
ását. Innen visszavonult életmódja. A roppant nagy
keret megvalósítása annál hihetlenebbnek lát-
szik, mert a *Lélektan Alapelvei* írásában a tulfe-
szített szellemi munka folytán nagyfokú ideg-
gyengeség fogta el, állandó álmatlanságban szen-
vedett, úgy hogy tizenhó napig mit sem
dolgozhatott s ezután is naponta csak három
óra korlátozhatta a szellemi munkát. Ez agytul-
terhelebből támadó ideggyengeséget azonban any-
nyira kiheverte később, hogy az agy filozófus
még nemrég is egyik legtevékenyebb előléke-
dője volt korunknak, mikor a Darwinnál darwinis-
táknak feltűnni akaró Weissmannt cáfolta.

Ily finnyás egészségi állapota mellett annál
hősiesebb munkát végzett a *Synthetikus Filozófia*
hatalmas kötetorozatának megírására, mert
egészsége mellett még vagyontól is kockára tette
vele. Maga beszéli el a kiadójogi bizottsághoz
benyújtott beadványában, hogy a *Társadalmi Sta-*

Fóttikrárrá *Galliovits Jenőt, titkárnak Seesó Vil-*
most, jogtanácsosá dr. Pistor Egont, írópénztárosá
Kerner Pált, ellenőrné Madár Mór, főkönyvvizetők-
nek Erőssy Dénest és Szilber Dezsőt választották meg.

A hölgybizottság elnöke *Gerliczy Ferenc* báróné
lett. Azután megalakították az albizottságokat, az igaz-
gatóságot és a választmányt. Az igazgatóságának 150
és a választmányának 300 tagja van. *Steiner Ferenc*
képvisele a választás után azt indítványozza, hogy a
jövő évi közgyűlést Temesváron tartsák meg. Az elnök
azt válaszol, hogy míg Temesvár hivatalosan nem hiva-
mez az egyesülettel, erről szó sem lehet. A jövő évi köz-
gyűlés színhelyét egy rendkívüli gyűlésnek kell meg-
határozni. Az elnök indítványára az alapszabályok
jóváhagyásáig a közgyűlés felhalasztotta az elnöksé-
get, hogy a kiadásokat és bevételeket kezelje. A
gyűlés az elnök záróbeszédével véget ért.

Délben disztrakció volt 200 terítéssel. *Rónay*
Jenő a királyt és a kormányt köszöntötte fel, mire a
kormányhoz üdvözlő táviratot küldte *Perjessy László*
gróf *Apponyi Albert* elítelte, ki hosszabb beszédében
fejte ki a D. M. K. E. kulturális feladatait. Felek-
zőntöket mondottak még *Lázár György, Rákosi Jenő*
és *Hercegg Ferenc gróf Tisza István* miniszterelnök
elvében. *Berzevichy miniszter és Zsilinszky államtit-*
kár valamint *Majláth püspök* táviratban mentették ki
elmaradásukat. *Baja, Új-Vérbász* községek, *Fehér*
Ipoly, Németh és Várady püspökök gróf *Karátsonyi*
Jenő és gróf *Estherházy János* táviratban üdvözölték
a D. M. K. E.-t. Délután valamennyi vendég elutazott.

Reformátusok konventje.

Budapest, december 8.

A evangélikus református egyház ma reggel
kezdte meg rendkívüli egyetemes konventjét a Lónyay-
utcai gimnázium dísztermében. A konventnek két
nagyfontosságú tárgya van: az egyik az 1848: XX.
t.-c. végrehajtására vonatkozik, a másik pedig annak
a törvénytervezetnek végleges megállapítása, amelyet
a jövő esztendőben tartandó zsinat lesz hivatalos szkan-
cionálni. A konventen megjelentek: gróf *Tisza István*
miniszterelnök, báró *Bánffy Dezső* egyetemes főgond-
nok. *Hegedűs Sándor* főgondnok, *Kun Bertalan, Antal*
Gábor, Bartók György püspökök, *Vécsey Tamás* és
Dókus Ernő udvari tanácsosok, gróf *Degenfeld József*,
Bernáth Elemér, a debreczeni itélőtábla elnöke, *Károly*
József országgyűlési képviselő, dr. *Nagy Dezső* egy-
házi ügyész, *Petri Elek, Szóts Farkas, Kovács*
Albert teológiai tanárok, *Koncz Imre, Fejes István*,
Baksay Sándor, Széll Kálmán, Radácsy György es-
pererek stb.

A konvent elnökei: báró *Bánffy Dezső* egye-
temes főgondnok és *Kun Bertalan* legidősebb püspök.
A konvent délelőtt 10 órakor vette kezdetét *Kun Ber-*
talan püspök ájtatos imádságával.

Ezután báró *Bánffy Dezső* elnök üdvözölte
a konvent megjelent tagjait s megnyitotta a tanács-
kozást.

Sass Béla egyetemes főjegyző jelenti, hogy a
dunamelléki egyházkerület püspöki hivatalának hiva-
tatos híradása szerint *Szász Károly* püspök nyugalomba
vonult s helyette ideiglenesen *Koncz Imre* legidősebb
esperes végzi a püspöki teendőket. A konvent az

átíratot tudomásul vévén, a főjegyző indítványára
jegyzőkönyvébe iktatta *Szász Károlynak* az egyház
körüli szerzet hervadhatatlan érdemeit és sok éven
át folytatott lankadatlan buzgalmának és őnzelen
működésének kegyelettel adózik. Együttal *Koncz*
Imre esperest mint püspök-helyettest a legközelebbi
konventig igazolja.

Jelenti továbbá a főjegyző, hogy *Darányi Ignác*
főgondnok és *Kiss Aron* püspök kimentették távol-
maradásukat. A konvent tudomásul veszi.

Következett ezután az 1848: XX. törvények
végrehajtásáról szóló jelentés, melynek *Zsigmond*
Sándor az előadója.

A mult év novemberében tartott konvent tud-
valóleg felhalasztotta a két protestáns egyház köz-
ösen érdeklő ügyekben kiküldött vegyes bizottságot,
hogy az 1848: XX. törvények végrehajtása dolgá-
ban tanácskozzék és tanácsokásai eredményéről je-
lentést tegyen. A vegyes bizottság ennek megfelelően
ez év január havában ülést tartott és két albizottságot
küldött ki. Az egyiknek feladatává tette azoknak az
adatoknak a felidőzást ameklyek igazolják, hogy
az 1848: XX. tc. 2. pontjában körti irt egyenlőség és vi-
szonosság lépten-nyomon sérelmekbe ütközik, felada-
tává tette továbbá a sérelmek felsorolását és azon
módokat keresését, amelyekkel a sérelmek orvosol-
hatók lennének. A másik bizottságunk feladata volt
számszerűleg kimutatni azokat az összegeket, amiket
a protestáns egyházak az 1848. XX. 8. pontja ér-
telmében az államtól várnak. Mind a két bizottság
elővezette munkáját. A sérelmek, amiket a
bizottság felsorol: a jogtalan bűntérítésre, a protes-
táns bűntörlesztés megakadályozására a protestáns
hitelvelk ellenkező valási cselekményekre való
kényszerítésre, a temetők használatára és a jogellenes
megadótásra vonatkoznak. A vegyes bizottság
végül indítványozza intézzenek felterjesztést a kor-
mányhoz és a törvényhozáshoz, s felsorolva a sérel-
meket kériék az 1848: XX. törvények tüzeles
végrehajtását.

A felterjesztés végső passzusa így hangzik:
Kérjük tehát a magas kormányt és a törvényhozá-
s: össes tényezőit, hogy a magyar alkotmányért és a
népszabadságért oly sokszor vértet s már-már elvér-
zett magyaroni protestáns lakosságot nyugtassa meg;
gondoskodjék a jogegyenlőség és viszonyosság elvei
alapján ennek védelméről, mentse fel minden jogta-
lan adózástól, mentse fel az igazságtalan tulterhe-
téstől, amelyet a kiváltságosok nem viselnek.
s tgye lehetővé, hogy a magyaroni két protestáns
egyház, hivatásának magasaitan, tagjainak tulterhe-
ése nélkül felelhesen meg azon nagy feladatainak, ame-
lyeknek megvalósítása az ország talpköve, amely ha
ledől: Róma ledől s rabigába görnyed.

A kiküldött vegyes bizottság mindezeknél fogva
kéri a konventet, hogy a munkálatait a további tanács-
kozások alapulí fogadja el s adja meg a bizottságnak
a felhalasztást a kormányval megindítandó tar-
gyalások megkezdésére.

A konvent a füzényli munkálatait vita nélkül el-
fogadta s felhalasztotta a bizottságot a kormányval
való tárgyalások megkezdésére.

Ezzel a konvent véget ért az 1848: XX. t.-c.
végrehajtására vonatkozó ponttal és áttért a zsinat elé
terjesztendő törvénytervezet tárgyalására. Ma csupán
a tervezet első pontjai tárgyalat, ameklyeket némi
stüláris módosításokkal eltagadták. A konvent holnap
folytatják.

Báró *Bánffy Dezső* evangélikus református egye-
temes főgondnok ma délelőtt a református konvent
összes tagjait holnap esteire vendégeül meghívta
vacsorára a Lipótvárosi Kaszinóba.

HIREK

Budapest, december 8.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 30-ikán

uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azo-
kat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése
ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról
idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalan-
ul küldhessük tovább.

— Uj főrendházi tag. A hivatalos lap mai
száma közli, hogy a király *Hatvány-Deutsch* Sándor
nagyiparost, a Magyar Cukorgyárosok Egyesületének
elnökét a főrendház tagjává nevezte ki. A hivatalos
közlemény így szól:

A főrendház szervezetének módosításáról
szóló 1866: VII. t.-cikk 5. §-a alapján magyar
minisztertanácsos előjlesztésére *Hatvány-Deutsch*
Sándor nagy iparost és nagybíróként életuossziga-
lan a főrendház tagjává kineveztem.

FERENC JÓZSEF s. k.

Gróf *Tisza István* s. k.

— Kiténtések. A király. A személye körüli
miniszter előterjesztésére *Horváth Elemér* miniszteri
tanácsosnak, a magyar folyam-és tengerhajózási rész-
vénység társaság igazgató-igazgatóság elnökének és
az osztrák-magyar bank helyettes alkormányzójának,
ez utóbbi minőségében tett kitünt. szolgáti elismeré-
sével. a Lipót-rend lovagkeresztjét, gőzjésti és mező-
máramasi *Madarassy* Gábor miniszteri tanácsosi
címével telrházott dőhánnyvédéki központi igazgató-
nak, kitünt. szolgálatának elismerésével a Lipót-rend
lovagkeresztjét adományozta.

— **Spencer Herbert meghalt.** Londonból táviratozzák, hogy Spencer Herbert, a híres filozófus ma délelőtt 83 éves korában meghalt. A nagy ember életét és munkásságát lapunk más helyen méltatjuk. Spencer az utóbbi években már sokat szenvedett az agkór gyötrelmeitől, de lelke frissőségét megőrizte mindig és mindvégig rajongással hódolt a zenének. Az utolsó napokban már annyira elgyöngült ereje, hogy ágyba kellett fektetni, ő maga is érezte, hogy nem viheti már sokáig, de maga intézkedett, hogy betegségről ne hozzanak nyilvánosságra semmit. Ezért orvosi jelentéseket sem adtak ki. Halálósága mellett egy zongoraművész mindennap játszott egy órán keresztül, de tegnap azt sem eresztették be hozzá. A nagy öreg akkor már utolsó küzdelmét vívta a halállal, amely ma délelőtt szép csendesen ráborult.

— **Tanitók Rákóczi-ünnep.** Lelkes ünnepséget rendeztek ma délelőtt a magyar tanitóság Rákóczi emlékére a Tanitók Otthonában. Az ünnepet, amelyen nagy közönség jelent meg, a Budapesti Polgári Daloskör éneke nyitotta meg. Ezután Száva János megnyitó beszédet mondott, amelyben a magyar nemzeti eszmét, mint a tanitóság ideálját dicsőítette. Az ünnepi beszédet Földes Géza tartotta, aki a Rákóczi-kor nemzeti vívmányait vázolta. Előadásával mindvégig leköltötte a hallgatóság figyelmét. Utána a Polgári Dalkör kuruc-dalokat énekelt, majd Dorogszághy Dénes mondott lelkesítő beszédet Rákóczi anyjáról, Zrínyi Ionárról. Horváth Gyula cimbalmozott, Goll Jenő fátorgatót játszott mélabus nótákat. Nagy hatása volt Móra István alkalmi költeményének, melyet a költő maga adott elő. Nagy László képzőművész igazgató záróbeszédre rekesztette be a sikerült ünnepséget.

— **Sárkány József temetése.** Rendkívül impozáns részvét mellett temették el ma kedden délután dr. ilenczfalvi Sárkány József elhunyt budapesti kir. ítélőtábla nyugalmazott alelnököt az Eötvös-terti gyászházból. A ravatalt a temetés előtt ismételten fölkereste Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter, herceg Lohkowitz Rezső hadtestparancsnok. Kautz Gyula, Burchard-Elcavary Károly főrendiházi tagok, Emmer Kornél, Ivánka Oszkár orsz. képviselő, stb.

A temetési szertartásra két óra előtt zsúfolásig megtelt a ravatalos terem, az egész gyászház a küldöttekkel az utón foglalt helyet. Testületleg jött el a temetésre a budapesti kir. ítélőtábla, Oberschall Adolf elnök vezetésével; Budapest székesfővárosi törvényhatósági bizottságának tagjai; Márkus József főpolgármester vezette; jelen volt továbbá: az ág. ev. egyház presbyteriuma, élén Sárkány Sámuel püspökkel; Barsvármegyei küldöttsége, a közúti vii amosvasut-társaság igazgatósága, felügyelőbizottsága és az egész tisztikara, továbbá a kereskedelmi csarnok tagjai, Haraszti Jellinek Henrik elnöki igazgató vezetésével, a cs. és kir. 12-ik és 16-ik huszárezred küldöttségei; a 48—49-es hónapok küldöttsége Szentimrei Kálmán parancsnok vezetésével; a pestvidéki törvényszék, a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék, a büntetőtörvényszék, a polgári törvényszék, a VI. kerületi járásbíró-ság, az Ügyvédi Kör és az adóegyházok küldöttsége. Ott voltak még: Ploss Sándor igazságügyminiszter, Lang Lajos, Fabinyi Teofil, Wekerle Sándor és Bánó József. Nagy Odón, a kereskedelmi és váltótörvényszék elnöke, Bernáth Géza államtitkár, Székely Ferenc koronaügyész, Gégus Gusztáv h. főügyész, Baumgarten Lázár h. koronaügyész, Karop Ferenc főrend, Falk Miksa és gróf Zselénski Róbert orsz. képviselők, Horváth Jenő, Buhla Kálmán és Herics Tóth János táblai tanácselnökök, Déesy Zsigmond kuriai tanácselnök, Csiky József, Csilléri, Kossuthy, Lalozevich, Baumgarten Henrik és Maczanek Rezső táblabírók, Vétessy Kálmán, Stettina József, Abonyi Emil, Reviczky Kónrad és Seterényi József min. tanácsosok, Zsitvay Leo, a büntető-törvényszék elnöke, Horváth Ferenc, a polgári törvényszék elnöke, Szeifried József, a pestvidéki törvényszék elnöke, Matuska Alajos alpolgármester, Szerb György és Kék István udvari tanácsosok, Melha Kálmán városi ügyész, Irsay és Gál Károly főfelügyelők stb. A gyászoló család tagjai a koporsó körül toglattak helyet. Pontban félhárom órakor érkezett meg Horváth Sándor evangélikus lelkész, aki magasszárnyalásu beszédében bucsúztatta el a halottat, majd rövid imát mondott, mire a szertartás véget ért. Az Entreprie emberei ekkor a koporsót levitették a halottas gyászhintóra és megindult a menet a köztemetőbe, ahol a családi sírboltban tették örök nyugalomra a halottat.

— **A házparkiállítás.** A szanatórium kiállítás helyén, a régi képviselőházban ma nagy élénkség volt. Mintegy 2000 ember nézte meg a kiállítást és sok magyar háziipari holmit vásárolt az elárúsítóknál. Nagy feltűnést kelt az Izabella-nőgyűlés kiállításán az a selyemhímzés ágylertő, amelyet a német császárné rendelt meg.

— **Házasság.** Gosztonyi Dezső, a Magyar Jelző-loghitelek bank cégvezetője ma kelt egybe a VI. kerületi anyakönyvvezető elnöke Kramer Vilával, Kramer Rezső budapesti bankár leányával.

Milch Kornél fumei város eljegyzette Glasner Irma kisasszonyt Budapestről.

— **A Dunáról.** A folyammérnöki hivatalhoz érkezett jelentések szerint a Duna felső szakaszán apadó jellegű áradás. A víz mindenütt esik Adonyig, de innen lefelé egész Órszávig folyton tart az áradás.

Budapesten tegnap óta 6 foknyi meleg mellett a Duna 12 centimétert apadt s mai magassága 378 centiméter. A jelekből következtetve, egyelőre áradás nem következik be.

— **X. Pius pápa és a zsidók.** Midőn a jelenlegi pápa kilenc éven át Pombolo-ban káplánoskodott, több nyáron át egy a falu közelében lakó zsidó család gyermekeit tanította. Midőn 1867-ben Salzano-ba neveztek ki lelkésznek. Romanin Jacur zsidó gyórással lépett szoros baráti viszonyba. Gyakori vendégként jelent meg családjában, pénzt kért tőle szegényei számára, sőt maga a gyóros is a lelkészszel osztalta ki azokat az összegeket, melyeket jótékony célokra szánt. Midőn Sarto trevizói lelkész lett, egy időre megszűnt az a gyakori érintkezés, de mint mantuai püspök újra találkozott a közben odaköltözött Romanin Jacurral, megújította a régi baráti viszonyt. Mikor Sarto Velence patriárkája lett, annyi alimizsát osztott szét, hogy gyakran maga is zavarba jött, ilyenkor mindig valamelyik zsidó kereskedőhöz fordult, aki szívesen adta a kért összeget kölcsön, hogy a nemes pap folytathassa a jótékony munkáját. Midőn Sarto a pápai trónt foglalta el, a közben szenátorra kinevezett Romanin Jacur, a mantuai tanácsülésen a leglelkesebb szavakkal szólította fel társait, hogy üdvözöljék távirat küldjenek az új pápának. Így írja ezt meg Monsignore del Val a pápa életrajzában.

— **Véres tüntetés.** Budaörsből táviratozzák, hogy ott tegnap este véres tüntetés volt. A rendőrség kénytelen volt fegyvert használni a tüntetőkkel szemben. Sokan megsebesültek, több letartóztatás történt.

— **Életveszélyes tolongás.** Az ügyvédjelöltek és joggyakornokok javára rendezett sorsjáték kirakata előtt (Sopronyi-féle dohánylőzsde, Kerepesi-ut 1. sz.) ma ezer és ezer ember állt és bánta a pazar nyerevénytárgyakat: grémánokat, rubinokat és gyöngyöket, melyek minden hölgynek szívé, ha még oly előke is, hangosabban dobogtatják. A tolongás oly nagy volt, hogy a rendőrségnek kellett rendet csinálnia. A kirakaton látható értékes nyerevények 1—1 korona ellenében lehet megynerni a buzás napján, december 31-én. A főnyerevény 10.000 koronát tesz ki.

— **Halálozás.** A magyar tudományos irodalom dr. Lederer Bélában, ki folyó hó 7-én éjjel hosszas betegség után jobblétre szenderült, érzékeny veszteséget szenved.

Lederer Béla Budapesten 1860-ban született, egyetemi tanulmányai befejeztével három éven át a párisi „Történet- és politikai tudomány” főiskolájának rendes hallgatója volt. Hazatérve, nagyszámú történelmi dolgozatot tett közzé: a „Budapesti Szemle”-nek hosszú éveken át volt rendes munkatársa, a „Századok”-ba is értékes dolgozatokat írt és sok közleménye jelent meg külföldi, különösen francia szakfolyóiratokban. Buvárkodásai leginkább a magyar alkotmány történetére terjedtek, mely körből nagyszámú tanulmánya maradt befejezetlenül. Gróf Andrássy Gyula őt bízta meg beszédei összegyűjtésével és közrebeszítésével; két kötet, amelyek 1870-ig terjednek, meg is jelent és pédas szerkesztésük általános elismerésre talált. A bátravaló anyagot is feldolgozta és remélhető, hogy kegyeltes kéz ez, valamint egyéb irodalmi hagyatékát tudományos irodalmunk számára hozzáférhetővé fogja tenni. — Temetése e hó 10-én délelőtt 10 órakor lesz a Váci-utca 21. számú lakásból.

Nyitra-Nováról telegrafálják: Néhaj Rakovszky István cs. kir. kamarás özvegye szül. Majthényi Ilona báróné, csillagkeresztes hölgy, ma 64 éves korában elhunyt. A meghaldogultban Rakovszky István országgyűlési képviselő édesanyját és báró Talián Dénes, a közös külügyminiszter udvari és miniszteri tanácsosa anyását gyászolja.

Özvegy Epstein Jánosné szül. Czukor Jozefa december 6-án 71 éves korában Hódmezővásárhelyen hosszas szenvedés után meghalt. Temetése ma délután ment végbe a kiterjedt rokonság s a város lakosságának óriási részvételével. A meghaldogultban Epstein Emil, a Budapesti Napló kiadóhivatalának pénztárnoka édesanyját gyászolja.

Hammer Sámuel magánzó, volt 1848—49-es hónapok a reggel halt meg életének 76-ik évében. Temetése csütörtökön délelőtt lesz Molnár-utca 47. sz. lakásból.

— **A tél nyomora ellen.** A fővárosi jótékony hölgyeknek szervezőbizottsága, mely az elmúlt télen oly áldásos munkásságot fejtett ki a nyomor enyhítése terén, ma tartotta e szezonban első gyűlését gróf Csáky Albinné Andrássy-uti villájában.

A gyűlésen résztvették özvegy gróf Baththyány Gézáné, Dárday Sándorné, Dókus Ernőné, Geizec Sarolta Hat. any-Deutsch Károlyné, Hegedűs Sándorné, cs. és kir. herceg Móróné, Hertzka Elza, Lányey Gyuláné, gróf Pálffy-Daun Lipótné, Fejérvényi Jolán, Eszláry Sándor és Hamway Sándor elöljárók, Morzshányi Károly orsz. képviselő, Gück Erigyes és Farkasházy Zsigmond. Gróf Csáky Albinné elnök mindenkéltől bejelentette, hogy a befűgyminiszter jóváhagyta a szervezőbizottság által megalkotott a ppszabályokat és így az általános közjótékonyági egyesület megalakulásának mi sem áll utában. A bizottság elhatározta, hogy az egyesület alakuló-közzgyűlését jövő évi január hó 10-én tartja meg, addig pedig megindul a taggyűjtés. Időközben a bizot-

ság újból megkezdí jótékony munkáját és már legközelebb munkásfoglalkozató-néhielyt nyit meg a VII. kerületben, ahol a segítségére szorulóknak könnyű munka fejében ellátásban tognak részeshül. Hosszabb eszmecsere indult meg az egyesület munkaköre tárgyában és a bizottság tagjai egész sor életrevaló eszmét vetettek fel, melyekkel a szűkösökökön segíteni tognak a nélkül, hogy alimizsát osztogattának. A bizottság végül kijelölte az alakítandó egyesület tisztikarát és igazgatóságának és választmányának tagjait. Csáky gróné elnök azzal az ötlelet lépett a bizottság elé, hogy az alakuló közzgyűlést ne valamelyik lényes fővárosi tereben, hanem a létesítendő munkásfoglalkozató tágas szuterren helyiségében tartassák meg. Ezt a tervet általános helyesséssel elfogadták.

— **A Wekerle Sándor asztal ársaság** ma délután a Sétány-utca Németty-féle vendéglőhelyiségében lélekemelő ünnepélyt rendezett. Harmincegy szegény gyermeket ruházott fel jó tülruhakkal s czepvel. Maróhi Főrszt László elnök néhány lelkes szülővel megnyitotta az ünnepélyt, mire bevezették a felruházott gyermekeket, kik közül egy kis leány mondott köszönetet a társaság jólelkű tagjainak. Végül még Klein Berthold nagykereskedő buzdította az asztaltársaság tagjait a hatványozott pénzgyűjtésre, hogy jövőre még több gyermeket lehessen felruházni. Az ünnepélyen Mezey Lajos V. kerületi előjáró is jelen volt. A gyermekeket ezután megüzsonnázatták. Este lakoma volt.

— **Letartóztatott kereskedő.** Augusztusban jött föl Budapestre Gross Aron bikszádi kereskedő s azon ürügy alatt, hogy üzletet nyit, 30.000 korona értékű árukat vitt hitelbe. Alig kapta meg azonban az árukat, nyomban potom áron elvesztegette és ami még megmaradt neki, azt fivéréhez szállíttatta. Miután üzletét így szépen kiürítette, azt be is zárta. Mikor a hitelezők ezt megdűtők, megbiztak egy budapesti ügyvédet, hogy Gross Aron ellen csalás miatt a kézdívásárhelyi vizsgálóbíró elrendelte Gross Aron letartóztatását, egyben pedig fivére ellen a bünyűgyi zárólat mondta ki a hitelezők összkövetelése erejéig.

— **A vasárnapi munkaszünet és a magán-tisztviselők.** Kereskedő-területek feltérjesztést kérszűnek beadni a kereskedelmi miniszterhez a Lang Lajos volt miniszter által kiadott rendelet revíziója tárgyában, mert nézetük szerint a rendelet több intézkedése a kereskedőket létkéiben veszélyezteti. A Magán-tisztviselők Országos Szövetsége viszont éppen nem rég terjesztette fel terjedelmes memorandumát a kereskedelemügyi miniszterhez a teljes vasárnapi munkaszünet behozatala iránt. Kifejtette a szövetség, hogy semmi ok sincs arra, hogy ott, hol az ipari munka valamely oknál fogva nem szűnethet, az illelő vállalat tisztviselői meg legyenek tosva a vasárnapi pihenésről, noha a gyár teljesen függetlenül az ő közreműködésüktől üzemben lehet. E kivételek megszüntetését s a teljes munkaszünetnek a vidékre való kiterjesztését kérték. A visszasszókora rámutatott az Országos Szövetség a Hieronymi Károly kereskedelmi miniszterhez intézett üdvözölő leírtaiban is. A kereskedő-területek reakciós törekvéseivel szemben toglal állást a Magán-tisztviselők Országos Szövetsége, mely ez ügyben rendkívüli tanácsulést tart.

— **Rendőri hírek.** Az éjszaka betörték az a gyalföldi elmozgyitót intézet raktárába, ahonnan készpénz, zálogégyet és 160 koronát éro ruhamenűt loptak el. A raktár utáca nyíló ablakának vasrácsát kifeszítették és az így támadt nyílason utottak a raktárba. A betörőket nyomozza a rendőrség. — A III. kerület ulaki templom sekrestyéből elloptak egy 240 koronát éro, ezüst-virázókkal díszített kelyencet. A tolvajt nyomozza a rendőrség. — A rendőrség letartóztatta Stjrt Adolt 19 éves kereskedősegédét, aki a Lajos-utca 151. szám alatt Munkásotgyasztó-és Onsegélyző Egyesületnek volt az alkalmazottja. Stjrt a husvételre szolgáló utalványokat hamisított, amiket pénzért eladott. Ezek az utalványok az ő kezén mentek keresztül és így könnyen ment a hamisított utalványok értékesítése. Iyvenformán 328 koronával károsította meg az egyesületet. — Bagt István 3. századbeli utászkatona tegnap egy lovat járattot a Vármezőre. A lo egy szerre megvadult és futásnak eredt. A Margit-köruton nekirontott a vele szembejövő 1038. számú bérkocsinak, amelyet Szabó Zsigmond hatott. Az összeütközés folytán a bérkocsi felborult, összezuzódtak a kocsi is leesett a bakról, de nem történt komolyabb baa. Bagt azonban levette a lo és veszedelmes megsebesült. A katonai kórházba szállították.

(x) Használt-e már Stomatint?

(x) Társasjáték-újdonságok Kertész Tódornál.

FŐVÁROS

(*) **A virilista póttagok.** Az igazoló-választmány, kétnapi fázasztó munka után, újonnan összeolvasta a 16,549 szavazó-céduát, abból a célból, hogy véglegesen megállapíthassa a virilista póttagoknak a szavazatok arányában való sorrendjét. Az első ízben megjelölt sorrend ellen ugyanis Okányi Imre póttag fősztárolást adott be s ezért kellett a szavazó-céduákat újból összeolvasni. A munkálattal, Móró János királyi tanácsos elnöklése mellett, dr. Heinrich Kálmán, dr. Springer Ferenc, dr. Rács Károly, dr. Mor-

szüni Károly foglalkozott s ma este 9 órakor készültek el vele.

A tegnapi és ma történt újabb összeállítás eredménye szerint a sorrend a következő: Ziegler Géza (10,810), dr. Baumgarten Nándor (10,189), dr. Strasser Henrik Imre (10,099), dr. Karsai Sándor (10,087), Horner Samu (9,532), Wellisch Sándor (9,588), Franki Adolf (9,757), Pannucz Sándor (9,551), Horváth Zsigmond (9,310), Klein Bertold (8,834), Csakó Adolf (8,783), Reményi Antal (8,748), dr. Czoniczer Márton (8,740), ij. Schreier János (8,733), Lippert Lajos (8,339), Bäck Pülöp (8,328), dr. Berger Rezső (8,325), dr. Grosz Sándor (8,296), Czetti Gyula (8,255), Herzog Mór Lipót (8,219), dr. Bochner Károly (8,070), dr. Baránszky Gyula (7,551), Romeiser Béla (7,442), Kausser Gyula (7,499), Cserháty Jenő (6,892), Okányi Imre (6,365), Weinger Mihály (6,292), Pusca-ri Gyula (6,287), Widder Mór (6,190), Bruszt Dávid (6,133), Tiller Samu (6,091), dr. Basch Gyula (5,668), Silberberg Károly (5,652), Henthaller Frigyes (5,638), Lill Tivadár (5,591), Klenovics György (5,547), Gyarmathy Gyula (5,545), Paucs Miklós (5,342), Vikár Béla (5,540), Biró Zsigmond (5,535), dr. Kummer Rezső (5,535), Reisenleitner Pál (5,36), Fabinyi Géza (5,535), Neumann Rafael (5,534), Fischer Béla (5,534), Raduleszku György (5,382), dr. Meiseisz Vilmos (5,97), Wagner Marcell (4,521). A nevek beosztásakor két ízben is volt sorshuzás: *Biró Zsigmond* és *Kummer Rezső* közt, valamint *Neumann Rafael* és *Fischer Béla* közt. Az elsőbbséget *Biró* és *Neumann* kapták.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Népszínház.** Holnap, szerdán *Eysler* operetije, a *Vándorlegény*, megy a bemutató szereposztásában *Kovács Mihály*val és *Komlósy Emmával* a főszerepekben. Csütörtökön lesz a 75-ik jubileárius előadása *Béldi Izor* és *Féjér Jenő* operetijének, a *Katalinán*, ez az ünnepi est *Kéry Klárának* lesz főképpen ünneplése, aki nagy művészetével az elsőrangú operettek sorába emelte a hazai szerzők ezt az operettjét. A cárné szerepét annak kreálójá *Heggy Aranka* játssza a jubileumon.

**** Bonaparte.** Dr. *Béldi Izor* történelmi színműve, melynek bemutatója pénteken, e hó 11-én lesz, nemcsak tartalmánál és egymásután következő nagyhatalús és látványos jelenésimél fogva, hanem még azért is izgérkezik kiválóan érdekesnek, mert újfajta irányt próbál meghonosítani a színmű terén, a komoly történelmi színmű alkatrészeit egyítve a vaudeville elemével és míg egyrészt az egyik női főszereplő énekszámait és táncátval az operett stílusát képviseli, addig a címszerep *Napoleon* életének tarka változatos mozzanataival és tragikus halálával a korrajz és történelmi élettől a drámáig végigmegy az egész skálán. Érdekes továbbá az az újítás is, hogy *Napoleon* két feleségét, a kreol származású *Beauharnais* Josefínát és az osztrák *Mária Luizát* egyazon színésznő *P. Lukács* Juliska játssza, két egymástól teljesen eltérő alakítást mutatván be; végül a darabnak osztrákellenes tendenciája is éppen a mostani politikai viszonyok közt szintén kéthet visszhangot a közönségnél.

**** A Toldi bemutatója.** A *Magyar Színház* esütörtök délutáni bemutatóját igen nagy érdeklődés előzi meg. A fővárosi iskolák növendékei csoportosan jegyeztették elő a jegyeket a *Toldira*, amely a színház ifjúsági ciklusának első eredeti darabja. A *Toldi* 6 képből áll: A földöntúli; *Toldi megölt a cseh bájvívót*; *Lovagi torna*; *Prágai kaland*; *Piroska meghal*; *Toldi megdicsőülése*. A szereposztás a következő: *Toldi Lőrinc* — *Sziklainé*; *Toldi Miklós* — *B. Szabó József*; *Toldi György* — *Fenyéri Mór*; *Anikó* — *Tomsányi Rusi*; *Lajos király* — *Iványi Dezső*; *Rozgonyi* — *Giréthy Károly*; *Piroska* — *R. Maróthy Margit*; *Bence* — *Tollagi Adolf*; *Apród* — *Rácz Margit*; *Laczi* — *Heltai*; *Károly császár* — *Gömöri*; *Kolta* — *Farkas*; *Özvegyasszony* — *Baltai Emma*; azonkívül kisebb szerepekben a színháznak csaknem egész személyzete résztvesz a *Toldi*ban, amelynek előadása kivételesen 2 1/2 órákor kezdődik.

**** Vígsszínház.** Az *Aranyhíd* sikere állandónak bizonyult. A bemutató óta estéről estére zsutolt nézőt előtt adják, és a Vígsszínház ugy a közreműködők játéka, mint a darab kiállításának disse tekintetében nem marad a párisi *Vaudeville*-színház mögött, ahol *Passerelle*, *Réjane* asszony, *Dubosc* és *Lérand* szereplésével játszószék. Az *Aranyhíd*at holnap, szerdán, adják hetedszer.

**** Bemutató Győrött.** Szombaton, e hó 12-én, kerül bemutatásra a győri színpadon dr. *Angyal Armand* új darabja: *Az áruló*. Az új mű a népszínmű szokott sablonjától eltér; van uvertűrje és husz énekszám, ami meglelő egy nagyobb operett zenei apparátusának. Az *áruló* tulajdonképpen kísérletszámra megy a népies daljátékra. A győri közönség nagy érdeklődéssel várja a bemutatót és dr. *Angyal Armand* ünneplésére készül.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

SPORT

**** Diszertora.** A *Budapesti (Budai) Torna-Egylet* e hó 7-ik-én tartotta meg szokásos diszertornáját előkelő közönség jelenlétében. Az egyesületi zászló alatt 17 növendék és 50 tornász vonult be *Bély Mihály* egyesületi művezetővel a Tornaacsarnokba s négyes sorokba való felállítás után igen szépen összeállított tagszabadgyakorlatokat végeztek. Ezután hat csapatba sorakozva szertornázás következett, utána pedig *Leszák* Károly vívómester vezetése mellett iskolavívás és assaut-vívás volt Sikerült szám volt a növendékek társastornája három lovon, melyet ugyancsak ezeken a tagok kiváló mutatóinál következtek. Végül versenytornázás volt. Az első részben (lovon, nyújtón és assaut-vívás) győztesek *Wagner Rezső* és *Bodrossy Dénes*. A második részben, melyre a haladók közül 15 jelentkezett (magas korát) első: *Klebovics Imre*, második: *Paraszthy Pál*, harmadik: *Aleberg Vilmos*. A verseny befejeztével *Kollár Lajos* királyi tanácsos szép beszéd kíséretében kiosztotta a győztesek érmeit, azután társasvacsera volt.

**** A Budapesti Kereselyzők Egylet** felkéri tagjait, hogy idényjegyeiket mielőbb váltásák ki, mert a beiratás a végre lelé közeledik s az utolsó napok alatt várható tömeges jelentkezés folytán a jelentkezőknek órákon át kell jéggyükért várakozniok. Folyó hó 15-ike után még tavalyi tagok is 32 koronáért kaphatják meg idényjegyüket.

Nyiltér.

Nátha ellen az új náthaather, a *Forman* használható. Orvosok által többszörösen eszményi náthaellenes szernek előismerve. A *Forman* a Mentholnak chlormenthylatherje. Könnyű náthánál a *Forman*-gyapot használható, adagja 40 fillér. Erős náthánál orvosi rendelre, a *Forman*-pasztillák egy szagoló-üvegéből való felszívás után. **Hatása meglepő** és kezdődő bajnál ugyszólván elmaradhatatlan. — Kapható minden gyógyszerárban.

Üzletszerzők,

kik bármely szakmában helyben sikeres működést kimutató képek, de helyzetükön javítani óhajtanak, intézkedésként ajánlatot. Több fizetés jellegével a kiadóhivatalhoz.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága
Tisztán a kölcsönösség elvén alapszik.
Utánfutási kötelezettség nélkül.
Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1902. december 31-én

1,981,516,483-42 frank.

Biztosítási állomány 1902. december 31-én

6,958,093,587-09 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-körút 26.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Birósági kinevezések. A király dr. *Szász Iván* bethleni járásbíró, a dévai ügyészséghez ügyészség, dr. *Török Bálint* orosházi járásbíró, a bírói és békési járásbíróhoz járásbíróvá, dr. *Kináris Gábor* tasnádi járásbíró, albirót a szabadkai és dr. *Szabó Gyula* lévai járásbíró, albirót az aranyosmaróthi törvényszékhez bírákká, dr. *Kovács Rókus* szegedi járásbíró, albirót a szegedi és dr. *Aczél Imre* szabadkai járásbíró, albirót a szabadkai ügyészséghez alügyészekké, *Sovány Dezső* nyiregyházi törvényszéki jegyzőt a zilahi, dr. *Tarlós Béla*at, a budapesti ítélőtábla-hoz berendelt bírói jegyzőt a budapesti V. kerületi, dr. *Kruszin Honor* rimaszombati törvényszéki jegyzőt a felsővisói. *Kollmann János* besztercebányai törvényszéki jegyzőt az ipolysági. *Karentis Antal* a kassai ítélőtábla-hoz berendelt bírói jegyzőt az edelényi és dr. *Vadasdi Lajos* dévai törvényszéki jegyzőt az abrudbányai járásbíróhoz albirákká nevezték ki.

§§ Gróf Károlyi György válópera. Ismeretes dolog hogy gróf *Károlyi Györgyné Frank Boriská*nak volt férje ellenében a bíróságok havi 100 iri né-tartási díjat ítélték meg. A grófné azonban ezen íté-

letnek sehogy sem tudott eddig érvényt szerezni. Hiába vezetett végrehajtásokat gróf *Károlyi György* ellen, etől elmenteni semmit sem tudott. Az elkészredett asszony végre is kénytelen volt azt az apanaget lefoglalni, amelyet most élvez a volt férje szülőitől gróf *Károlyi István*tól és gróf *Csekonics Margit*tól. Ezt a foglalást sem vezette a kívánt siker, amennyiben a férj szülői nyilatkozatban jelentették ki, hogy ők semmiéle apanaget sem adnak fiuknak gróf *Károlyi Györgynek*. A grófné végre utolsó lépésre szánta el magát. A megítelt 1000 forintos havi nőtársai díjért ügyvédje dr. *Pollatek Alfréd* porbe fogta férjének szülőit, gróf *Károlyi István* és ennek feleségét, gróf *Csekonics Margit*ot. Keresetében elmondja, hogy férje, akinek semmi foglalkozása sincsen, fényes úri módban nagyobb utazásokat tesz. Kétségtelen tehát, hogy ennek költségeit abból az apanageból fedezni, amelyet szülőitől élvez. Végül arra kéri a bíróságot, váltsa ki az esküt gróf *Károlyi István*tól és gróf *Csekonics Margit*tól arra nézve, hogy ők fiuknak, gróf *Károlyi Györgynek* csakugyan nem adnak semmiéle segítséget sem apanage, sem egyéb címen.

§§ Uzsora. A budapesti büntető törvényszék II. ítélőtáncsa ma vonta felelősségre *Staudner* Adam pénzügynököt kétréndbeli uzsora végeze miatt. A panaszt elene *Balog* János honvédszázados és *Székely* Benedek bástya utcai kiföld tettek azért, mert 100—200 koronás kölcsönök után 140—150%-os kamatot szedett tőlük, nem ugyan kamat címen, hanem közvetítési díj gyanánt. A tárgyaláson *Staudner* vágtig tagadta az uzsort, de a törvényszék dr. *Varga* kir. ügyész vád-és dr. *Vais* Sándor védelme után elítélte kéthavi foga-házra és 200 korona pénzbüntetésre. Az ügyész megnyugodott, de a vádlott és védője lebbztek.

§§ Az egyforintos definíciója. Ma tárgyalta a budapesti kir. ítélőtábla III-ik büntetőtanácsa *Hérics-Tóth* János emlékeite alatt *Hajdu* András és *Szecei-Csikán* Lidia büntigéjét, akiket a budapesti törvényszék pénzhamisítás büntette miatt két évi börtönrre, illetve 6 havi foga-házra ítél, kimondva, hogy az egyforintos váltópénz. Ezzel ellenkezőleg a kir. tábla dr. *Vargha* Ferenc főügyési helyettes felszólalása után kimondotta, hogy csak az 1 és 5 koronás váltópénzek a koronáérték kötelező számításáról szóló 1892. évi XVII. t.-c. vonatkozó intézkedése szerint, — míg az o. é. forgalomban maradt ezüst 1 forintos, — miután ezt fizetésül mindenki korlátlan mennyiségben elfogadni köteles — értékpénz. A főügyész helyettes hivatkozott a kir. Kária és a kir. ítélőtábla gyakorlatára, mely szerint csupán egy esetben — az eluult nyár szüneti tanácsa mondotta az egyforintos váltópénznek, míg máskor folyton értékpénznek. A tábla tanácsa, figyelembe véve *Vargha* Ferenc főügyési helyettes érvelését, *Hajdu* András értékpénz hamisításában mondotta ki bűnösnek és 3 évi foga-házra emelte tel büntetését, *Szecei-Csikán* Lidiat pedig felmentette, mivel nem lehetett bebizonyítani, hogy tudta azt, hogy a *Hajdu* által neki átadott ezüstforintosok hamisítottak.

TÁVIRATOK

Frankfurt, december 8. A *Frankfurter Zeitung* berni jelentése szerint a szövetségi tanács kiutasította Svájból *Parvev* és *Krakov* orosz anarkistákat.

Pola, december 8. Ma becsátották vizre a polai császári és királyi haditengerészeti armáiban a *Sancit Georg* nevű pánólos cirkálóhajót.

Pretoria, december 8. Ma nyitották meg a törvényhozó-tanácsot. A megnyitó beszédből az vohető ki, hogy rövidesen a tanács elé terjesztik azt a kérdést, hogy ajánlatos e a munkaerőknek kívülről való szállítása.

Washington, december 8. *Roosevelt* elnök ma a szenátus elé terjesztette a Panama-csatorna-szerződést.

Az osztrák molnárok.

Bécs, december 8. Az alsó-ausztriai molnár-szövetkezet ma délelőtt a kereskedelmi, földművelésügyi, pénzügyi és vasuti minisztériumok, valamint a helytartóság és kereskedelmi kamara küldöttei jelenlétében tartotta meg idei közgyűlését. Az évi jelentés elfogadása után *Fuehrich* tanácsos a Magyarországgal való kiegyezésről re-erált és azt mondta, hogy a molnároknak és mezőgazdáknak jobb volna, ha nem létesülne a kiegyezés. Az ujonnan létesülő kiegyezésnek csak egy jó oldala van, ugyanis az örleési forgalom megszűnése, amely nagy eredmény Koberer miniszterelnök nagy kitartásának köszönhető. A közgyűlés egyhangu határozatot fogadott el, amelyben tiltakozás történik az örleési forgalomnak bármely alakban való behozatala ellen.

Az új spanyol kormány.

Madrid, december 8. Az új kabinet bemutatkozott a kamarában és a szenátusban. A miniszterelnök expozéjában utalt azon nehézségekre, amelyekre *Villaverde* ütközött és amelyek a miniszterválasztást előidézték. Majd kijelentette, hogy programjában pontosan a trónbeszédhez fog ragaszkodni és végül kérte az ösz-

szes pártokat, hogy legyenek segítségére normális viszonyok előidézésében.

A póttartalékosok behívása.

Bécs, december 8. A közös hadügyminisztérium 1903. december 7-én a következő rendeletet adta ki:

A Magyar korona országából egészen, vagy részben kiegészülő csapatok- és intézeteknél az év végével beálló részleges legénységválogás minden esetre és tekintet nélkül a tartalékba való áthelyezésre vonatkozólag normális módon végrehajtandó előmunkálata már ezidőszent nemely előkészítő intézkedést igényel, mire nézve a következők rendelkeznek el:

1. A megszállott területen és déli Dalmáciában elhelyezett gyalogsági, lovasági, hegyi és vartüzérségi csapatok és osztályok az előírt tényleges létszámban december 1-jével fennálló hiányokat az év végéig az 1901/2. sorozási évfolyamok esetleg az 1903. évfolyam legénységéből fedezi, még pedig az illető csapatfőnöknek a monárkia belsejében elhelyezett osztályaitól. A 12., 38. és 63. gyalogezredeknek az esetleg szükséges kiegészítés, miként ez a 63. számú gyalogezred tekintetében már az 1903. október 24-iki rendelettel meghagyott, az 5. illetőleg 4. és 12. hadtestparancsnokságok által utalando át a területeken kiegészítésre alkalmas és ott elhelyezett gyalogezredesekből.

2. A monárchia belsejében elhelyezett csapatokhoz és intézetekhez az 1904-ben fegyvergyakorlatra köteles legénység, január 4-re 28 napi fegyvergyakorlatra — az oda és visszautazás beszámításával — hivandó be, amennyiben azonban görög-keleti vallású legénység hivatik be, a behívás január 11-ikére és csupán 21 napra a következőleg korlátozott terjedelemben történik. Még pedig a) a lovaságánál, a szekerész csapatnál és a méntelepénél, továbbá a tábori tüzéségnél, a lovas ütegosztályok legénysége és az összes többi osztályok hajtóüzemre tekintetében a csapat (osztály) parancsnokok jóvá látása szerint az 1903. december 1-én az előírt tényleges létszámban fennálló hiányok erejéig, amennyiben e hiányok fedezése már január hó folyamán szükségesnek látszik; b) az összes többi csapatoknál és intézeteknél, kivéve a vasuti- és táviróezredet, abban a terjedelemben, amint a szabadságokra soraon lévő legénység leszámitása után fennmaradó tényleges létszám a normális szolgálata (országolalt, műhelyszolgálat) január hó folyamán nem volna elegendő. E behívások terjedelme ezért a helyi viszonyoktól függ és ezeknek megfelelőleg az illető hadtestparancsnokságok esetleg ezeknek utasításaihoz képest a katonai állomásparancsnokságok által alapítandó meg minden egyes csapatfőnökre és intézetparancsnokokra. Emellett figyelmet kell fordítani az 1. pont értelmében nyújtandó kisegítésre és a csapatosztályokon kívül állandóan kirendelt, vagy kiegészítő célokra átengedett, szabadságolásra nézve soraon lévő legénységre. A fegyvergyakorlatra első soraon az 1904. évi legújabb fegyvergyakorlatra köteles sorozási évfolyamtól kezdve oly póttartalékosok hivatandók be, akik sorszámként mint számtalékosok, vagy kevésbé alkalmasak kerültek a póttartalékba. Ahol ily póttartalékosok nincsenek, vagy nincsenek kellő számban, a tartalékos legénység is behívandó. A tüzéségnél tartárokhoz fegyvergyakorlatra köteles és a mesterségrez érő póttartalékosok, vagy tartalékosok a dandárparancsnokságok rendelkezésére képest ama tüzérdandár állományából osztandók be, melynek kerületében ezek az intézetek

vannak. Minden fegyvergyakorlatba behívott legénység beszámítandó az előírt tényleges létszámba, melyet semmiesetre sem kell túlháladni.

Olaszország Afrikában.

Róma, december 8. A képviselőházban Santini, Bipalma és Morando képviselőeknek Grabau hadnagy szomorú sorsáról a kamarában előterjesztett interpellációjára Fusinato külügyminiszteri államtitkárhelyettes azt felelte, hogy ez az eset semmi összeüggésben sincs az angoloknak az örült molla elleni operációval. Grabau hadnagyt egy kis hajóraj élén azzal bízta meg, hogy a fegyverkereskedelem elnyomása tekintetében a brüsszeli konvencióban megállapított felügyeleti szolgálattal gyakorolja. Grabau Durhóba ment, hogy ott néhány bennszülöttet partra szállítson és felszólította a község lejtét, amely olasz fennhatóság alatt áll, hogy tűzze ki kötelességszerűleg az olasz zászlót. Mikor a vezér ezt megtenni vonakodott, Grabau hadnagy egy érelt időt adott neki arra, hogy felszólításának óraét tegyen. Minthogy ezen idő letele után sem volt kitűzve az olasz zászló, Grabau hadnagy megnyitotta a tüzeit, amelyet a bennszülöttek viszonzottak. E közben Grabau hadnagy halálában megebesült. Az államtitkár-helyettes hozzátette, hogy a kormány kötelességéhez képest gondoskodni fog a vétkesek megbüntetéséről és hogy Oroszország tekintélye ezen fennhatósága alatt álló törzsekénél csorbát ne szenvedjen. Válaszát azzal végzi, hogy a bator tisztrol meleg szavakban megemlékezik. A kamara elhatározta, hogy Grabau hadnagy családjának és az olasz tengerészetnek részvétét fogja kifejezni.

London, december 8. (Reuter.) A Mohawk brit hadihajót szomaliföldi Durhóba küldték Grabau olasz hadnagy halálának megvizsgálására. Durhóban a hajó parancsnoka, Grant hatvan emberrel partraszállott. A szultán 400 szomalí bennszülöttel ment eléje. Hosszabb tárgyalások után azt mondta a szultán, hogy döntésnek a fegyverek. Grant és a szultán csapataikhoz mentek, mire megkezdődött a tüzelés. Grant combján megsérült. Egy tengerész megölték. Az angolok a Mohawk földzetére vonultak és visszatértek Adenbe.

Vesztegetéssel vádolt képviselő.

Páris, december 8. A Humbert-ügy megvizsgálására kiküldött kamarai bizottságnak előterjesztették egy nacionalista lap jelentését, amelyben az áll, hogy egy okiratot találtak, amely azt bizonyítja, hogy a bizottság egy tagja 40.000 frankot kapott Humbertektől. Berry titkár azokon gyanu ellen, mintha ő volna szerzője ezen újsághírnek.

A macedóniai események.

Köln, december 8. Szalonikiból táviratozzák a Kölnische Zeitungnak, hogy az ellenségeskedést csak azért hagyták abba, mert a macedon vezetők a térre vissza akarnak térni Bulgáriába, de titokban tovább folyik a készülődés és nagymennyiségű robbanószert csempészenek be. Éjszakánként idején viszik a fegyvereket és robbanószereket csónakokon és tutajokon.

Belgrád, december 8. A monasztiri Izsák-

mecesterben a törkök és albánok gyűlést tartottak s elhatározták, hogy ellene fognak szegülni az osztrák-magyar-orosz reformok keresztülvitelének és meg fogják akadályozni a kormányok polgári biztosainak jöttét.

Konstantinápoly, december 8. Ma délután az entente hatalmak nagykövetei egy nyilatkozatot nyújtottak át a porlának, melyben tudomás vesznek a porta által múlt hó 24-én tett közlésről, és egyuttal a polgári ügynők neveit is közlik, még pedig Müller lovag udvari tanácsos cs. és kir főkonzul és Demerik orosz főkonzul neveit.

Oroszország a szélső Keleten.

Jokohama, december 8. (Reuter.) Báró Komura és báró Rosen orosz követ tanácskoztak, tanácskozáson azonban nem vitte előbbre a tárgyalat kérdéseket, miután báró Rosen nem kapott új utasításokat Pétervárról. Az újonnan alakult egyesült párt az országgyűlésben meg akarja támadni a kormányt a tárgyalások megakasztása miatt.

Peking, december 8. (Reuter.) Előkelő hivatalnokok kijelentik, hogy Khina hajlandó egyezsége lépni Oroszországgal Mandzsországgal kormányzását illetőleg. Arra számítanak, hogy az egyezmény magában foglalja majd azon utólagos kibővítésbe való beleegyezést, melyeket Oroszország előbb Mandzsországgal kiűritésére nézve tett. A rövid idő előtt tartott palotai tanácskozásokban három tervezet felett tanácskoztak, az első Oroszországgal ellen fordul, a második a barátságos nemzetek segítségét akarja kérni, a harmadik pedig Oroszországgal való megegyezéssel foglalkozott, amelyet legjobb feltételekkel lehetne létesíteni. Az első tervezetet elvetették, mert öngyilkossággal volna egyenlő, a másik azon akadt fenn, hogy Khinának nem állott módjában bárminő cészerű lépéseket tanácsolni, miután Amerika és Japán, mely államokhoz Khina fordult, kivihető tanácsot nem adhattak. Ezért fogadták el a harmadik pontot.

Tokio, december 8. (Reuter.) Pétervárról jelentik, hogy tegnapi várták, hogy gróf Lamsdorff a Japánhoz intézendő orosz választ Miklós cár elé fogja terjeszteni. Tokióban minden perben várják Oroszország választát.

London, december 8. A Reuter-ügynökség jelenti New-Yorkból: Az Associated Press a következő pétervári táviratot közli: Itt azt hiszik, hogy a béke Oroszország és Japán közt biztosítva van, még pedig Miklós cár beavatkozása következtében, aki Zarskoje-Seloban gróf Lamsdorff-tal tanácskozott a japáni javaslatokról. A másfél órán át tartott tanácskozáson elhatározták, hogy Japánnak Koreára vonatkozó javaslatain bizonyos változásokat eszközöznek, amelyek megtáviratozták báró Rosennek, hogy a tokiói alkudozókkal közölje. Azt állítják, hogy ezek a módosítások alárendelt fontosságúak és ha Japán azokat elfogadja, semmi sem áll útjába a teljes megegyezésnek.

Szerbiából.

Belgrád, december 8. Radovanovic hadügyminiszter visszavonta lemondását. A szkupstina mai ülés-

REGÉNY

Egy férj regénye

Irta: SALVATORE FARINA

(42)

Laura signor Lucianonak

Délután 1 1/2 órakor.

Szavai eloszlatták aggodalmait. Szívélyes köszönetem értük. Minthogy ön úgy akarja, meg fogom tartani a medaillont, amely vidám, édes napokra emlékeztet engem és feléleszt bennem multam egy részének visszhangját. Az erényes nő multja álomnak, megértetlen sóhajlásoknak, nála végrehajtott áldozatoknak szegényes szövődéke; az emlékezet hiába törekszik másfelé tekinteni; keresztülhatolni a sötétségen; ahol a megszokott álarok tanýának, amelyek egykor létünket kivégezték; azért van szükségünk nekünk asszonyoknak emlékeink megtestesítésére, hogy megrögzítsük azokat, hogy mintegy naplót vezessünk róluk, hogy később újra elolvassuk azokat. És főképp ezért nagybecsű előtetem az ön medaillonja; ezental még drágább lesz, mert tudom, hogy ez az érzelem nem sérti önt. A teljes feledés vágyát csak lelkiismereti furdalások idézik elő; szabad még egyszer élvezni mindazon édeségeket, melyeket a szív ártatlan csalódásai életünk útjába szórta, mert ez az élet tiszta maradt és nem vetett lelkiismereti furdalásokat.

On, ugy látszik, azzal vádol engem, hogy jogokat ígértem egy férfinak, akinek makacsúságával csak káprázata ér föl. Ön nem ismer, vagy

rosszul ismer engem. A nő méltóság tiltja végrehajtanom azt az igazolást, amelyet barátóni minőségem kíván. Később ön még igazságot fog nekem szolgáltatni.

Engedje azonban jogos büszkeséggel kimonandom: ha valaha az életben engedtem magamat egy veszedelmes túlzásra csábítani, bátorságom a küzelemben túlsúlyban volt a gyöngöcs pillanata fölött. Szemébe nézhetek lelkiismeretemnek; sok keserűséget okoztam magamnak és talán megvan az a vigasztalásom, hogy másokat kiméltam meg tőlük.

Ez a levél még imádatraméltó nyíltszívűséggel beszél kötelességekről, éretnyrlől, önfeláldozásról és lelkiismereti furdalásról és utóljára írja arra kéri a elmettet, hogy semmisítse meg a levelet.

Signor Castelli signora Albruzzinak.

Délután 2 1/2 órakor.

Mindaz, amit ön mondott nekem, igen bölcs dolog, de nagyon is hízélgó reám nézve és önzésem veszedelmebe dönt. Bár az évek és az érenyek biztosítottak minden újabb döreség ellen, nem tagadom, hogy az a barátság, amelyet ön felajánl nekem, habozóvá és félenkké tesz. Igérje meg, hogy éppoly nagylelkű lesz, mint amilyen szép ön; ígérje meg, hogy kimélni fog, és lelek minden, ami egy szép nőre nézve még lehetek — csöndben bámulója.

Mialatt signora Albruzzi és signor Luciano e leveleket írták, Anselmot a vak és elkecseregett féltékenységgel bántotta.

Anselmo az alkalmas pillanatot bevárva, mindjárt ebéd után átlépte a Casa Albruzzi küszöbét és abban a pillanatban távozott onnan a ház egy szolgája egy levéllel és egy dobozzal. Anselmo kérdé, vajjon signora Albruzzi otthon van-e

a szolga igennel válaszolt, de ugymond, a signora éppen menni készül; és Anselmo, aki nem Albruzzi kedvéért jött, nem lépett be, de feltette magában, hogy később visszajön. Mert nem tudta, hová menjen az alatt, a szolga lépteit követte, aki signor Castelli lakásába ment.

— Mit kerest ott Albruzziék szolgája egy levéllel és dobozzal?

Anselmót még jobban kinozta a féltékenységgel, amikor nagysokára a szolga kijött ugyanazzal a dobozzal és egy levéllel, amely nyilván a választ tartalmazta; utána rohant a szolgának, hogy vallatára fogja. De a józan ész és higgadt megfontolás visszatartotta. A szolga bement a villába, Anselmo oda is követte, a szolga fölment a lépcsőn, Anselmo is; eltökélve, hogy lerántja a fátölt szerencsétlenségéről; a szolga maga nyitotta föl az előszoba ajtaját és Anselmo, ezt már nem tehetvén, elszántan meghuzta a csengőt.

— Ithon van signora Albruzzi?

— Ithon, de nem fogad senkit, beteg.

Az izzó harag, amely Anselmo arcába szállt, egy lépéssel sem vitte előbbre. Csaknem ugyanabban a pillanatban a szép Laura néhány tollvonással megoafolta a férfinak adott jogokat, akinek káprázatánál csak makacsúsága volt nagyobb.

Anselmo megint leszállt, ismét megtette az utat signor Castelli lakásáig, aztán megint vissza Albruzziék villájáig, mint egy vadállat, amely ketreét méregeti, az utjában megint találkoztott ugyanavval a szolgálival, aki, mint előbb, egy levelet vitt, de ezuttal a doboz nem volt nála.

— Urnöd valóban beteg? — kérde Anselmo — barátságos mosolyt erőszakolva magára.

— Semmit sem tudok róla, annyit tudok, hogy ide-oda kell szaladgálnom. . . .

(Folytatása következik.)

sén Stojanovic képviselő azt javasolta, hogy Vesnic képviselőt több ülés részvételéből zárják ki Katic képviselő ellen tegnap elkövetett telegessége miatt. A javaslatot a holnapi ülésen fogják tárgyalni.

Belgrád, december 8. Draga királyné testvéreinek intézkedésére a kormány engedelmével ma ünnepies reklámet mondottak a régi temetőben lévő Marcus-templomban Sándor királyért és nejeért. A reklámet nagyszámú közönség volt jelen.

Külföldiek Angliában.

London, december 8. Akers Douglas belügyi államtitkár ma este a Shoredithben beszédet mondott, amelyben kifejtette, hogy a külföldiek bevándorlásával foglalkozó királyi bizottságnak sikerült a hozzá utalt nehéz kérdés megoldása. Nem tudja a szülő előre, mit fog mondani a király a parlament megnyitásakor, annyi azonban bizonyos, hogy a miniszter a kérdést nagy gondnal dolgozza ki, hogy gyors segítséget nyújthasson. Nézete szerint büntés cselekedetet alkövetett külföldiek az országból ki kellene utasítani.

Közgazdasági táviratok.

Frankfurt, december 8. A Frankfurter Zeitung közli, hogy a nemzetközi petroleum-kartel megkötése céljából e hó 10-15-ike közt lesznek a tárgyalások Berlinben. Eleinte csak az osztrák és amerikai érdekeltek vesznek részt a tárgyalásokban és ha majd azok már előhaladtak, akkor fognak csatlakozni az orosz képviselők.

New-York, december 8. (Terménytesede.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban neivben 12.50 (12.50), Dec.-re 12.05 (12.07), Márciusra 12.36 (12.31). New-Orleansban helyben 12.1/4 (12.1/4). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 9.50 (9.50), Stand white Philadelphianban 9.45 (9.45), Raffined in Cases 12.20 (12.20), Credit Balances at Oil City 1.87 (1.87). — Zsír: Western steam 6.90 (6.90), Rohe és Brothers 7.15 (7.15). — Tengeri irányzat alig állandó. — Dec.-re 51.1/2 (—). — Márc-ra —. — (—). — Májusra 48.1/2 (49). — Buzs irányzata alig állandó. — Piros 68 helyben 91.1/4 (92.1/2). — Dec.-re 91.1/4 (91). — Márc-ra —. — (—). — Májusra 85 1/2 (86.1/4). — Juliusra —. — (—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/4 (1.1/4). — Kávé: fair Rio 7. sz. 6.1/4 (6.1/4). — Dec.-re 6.40 (6.35). Márciusra 6.75 (6.70). — Liszt: Spring Wheat cears 3.65 (3.65). Cuscor: 3.1/2—0. — (3.1/2—0.). Ón: 26.37—26.62 (26.12—). — Rész: 12. — 12.87 (12. — 12.87). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 8. (Terménytesede.) (Zárlat.) Buzs irányzata alig állandó. Dec.-re 82.1/2 (82.1/2). Márc.-ra —. — (—). Tengeri irányzata alig állandó. Decem-berre 40.1/4 (41.1/2). — Zsír: Januárra 6.32 (6.40). Májusra 6.47 (6.50). — Szalonna short clear 6.18 (7.18). — Sertészsír: Májusra 11.27 (11.82). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÖZGAZDASÁG

A Nemzeti Balesetbiztosító Részvénytársaság folyó év november havában 759 darab balesetbiztosítási kötvényt állított ki, melyek halálesete 9166.446 korona, rokkantság esetére 10,549.946 korona és mulékony keresésképtelenség esetére 5624 korona napikár-talánításra biztosított összegről szólnak. Nevezett társaság a folyó év január hó 1-től november hó végéig terjedő időszakban 9047 ajánlatot kötvényesített és pedig 87.444.397 korona balá esetre, 108.546.776 korona rokkantság esetére és 48.821 korona mulékony munkaképtelenség esetére biztosított összegekkel. Főnállása óta a társaság balesetekért 5,334.058 korona 28 fillér kárterítést fizetett ki.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Honosítás. Teljeskoru egyénnek rendszerint öt évi adózást kell igazolnia, de a belügyminisztérium által követtelt méltányos gyakorlat szerint az atya által teljesített adózás a gyermek javára is beszámítható. Ha tehát az illető az alatt, míg atya nevében állott a bírtok, tényleg kiskoru volt, mivel az atya ő érte, mint családtag után is bizonyára fizetett, ez az adózás a fiú önálló adózásához hozzászámítható. Ha azonban az illető már régóta teljeskoru, öt évi önálló adózást kell igazolnia. Illetőségi bizonyítvány nem kell, sőt külföldi számára ki sem állítható; egyszerű felveteli igérvényéről van szó, melyben a község a felvételt — utólagos honosítás feltétele mellett — kiállításba helyezi. A honosítási kérvény első ívré 4 koronás, minden további ívré 1 koronás bélyeg jár, a község bizonyítványokra szintén 1 koronás bélyegyet kell tenni. — **K. M. Tényei.** Akik kellekett árúsanak azokra nem vonatkozik az említett rendelet. — **B. A. Miskolc.** A közgyűl. 1. A kérdezett a Pannónia-Iszotában lakik. 2. Géptechikusok szerint nem lehet megoldani. — **L. M. Szentgyörgy.** Az Izraelita siketnémák országos intézetének címe: VII. Bethlen-tér 2. Kérje el az igazgatóságtól a felveleire vonatkozó tudnivalókat. — **S. I. A Vasuti és Közlekedési Közlöny** a teljes táblélt közölte. Ebben megtalálható. A lapot a Vasuti és Házóási Klubban betekintelték. 2. A seimeozbányai erdészeti akadémia igazgatóságától kérje el a felveleire vonatkozó prospektust. — **O. P. Békés-Csaba.** Az Országos Iparegyesület (Uj-utca 4) nyilvántartja a címeiket s kérésére készséggel ajánl közüli. — **K. Viszító.** Kvalifikációt jelöl, tehát diploma. Szokás szerint tekintetesnek szólítják.

Sorsjegyek.

R. Orosháza. A török sorsjegyek szelvényeit beszedik és ellenében 2 frankot fizetnek. Ennek az az előnye, hogy a kisorsolt nagy nyerevények teljes összegben, a kis nyerevények pedig 60 százalékban fizetik ki. A le nem bélyegzés nem jár semmitőle hátrányval.

253.854. számú előzető. — 255.907. számú előzető. — **B. F. Marosújvár.** — **K. D. Facset.** — **M. J. Felényed.** — **W. J. F.-Bánya.** — **E. L. Kecském.**

Dr. K. Szentgál. — **K. J. Igal.** — **P. J. Kolozsvár.** — **F. S. Székely.** — **S. J. A. Sóhrabóc.** — **D. E. Belgrád.** — **B. M. Sz. D. Zs. Ó-Kanizsa.** — **M. Gy. Kaposvár.** — **R. A. Tóvis.** — **B. J. Marosújvár.** — **F. A. Budapest.** — **Sorsjegybirtokos Nagyközség.** — **W. S. Szombathely.** — **Sch. Zs. Maroslye.** — **K. J. H.-Dorog.** — **G. S. Szolva.** Sorsjegyek nem nyertek. **Dr. G. Sárafalva.** Sorsjegye 23 korona 20 fillért nyert. — **R. M. Jánosháza.** 64. sz. sorsjegye 240 koronát nyert. — **G. K. Sz. 83.** sz. sorsjegye 12 koronát nyert. — **Dohánytözeate Beregszász.** Olasz Vöröskereszt sorsjegye 33 lírát nyert. — **E. L. Pozsony.** Nem köteles levéldíjat fizetni. — **M. S. Vésztő.** A Klottid-sorsjegyek húzása november 2-án volt.

A KRONDORFI A LEGJOBB NYALKAOLDÓ GYÓGYVIZ

Napirend.

Napár: Szerda, december 9. — **Római-katholikus:** Leokádia. — **Protestáns:** Joachim. — **Görög-ország:** (november 26.) Alip. — **Zsidó:** Kislev 20. — Nap kel: 7 óra 21 perckor. — **Nyugszik:** 3 óra 51 perckor. — Hold kel: 9 óra 39 perckor este. — **Nyugszik:** 10 óra 48 perckor délelőtt. **A horvát miniszter fogad délután 4 órakor.** **A képviselőház elnöke fogad 9-10-ig.** **Könyves Kutató-társaság képviseletűsége** Nagymező-utca 37-39. szám. Megtekinthető egész nap díjtalanul. **Téli kiállítás** a Múzeumokban nyitva 9 órától 4 óráig. Belépődíj 1 korona. **Nemzeti Szalon** őszi tárlata nyitva egész nap. Belépődíj 1 korona. **Szombatöröm-kiállítás** a régi képviselőházban, nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér. **Tparművészeti társulat lakásberendezési kiállítása** nyitva 9 órától 1-ig. Belépő díj 60 fillér. **Nemzeti Múzeum.** Képtár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig. **Mezőgazdasági múzeum** (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-től 1 óráig. **Földtani intézet múzeuma** (Stefánia-ut 14.) nyitva délelőtt 10-1 óráig. Belépődíj egy korona. **Múzeumi könyvtár** nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. **Akadémiai könyvtár** nyitva 3-7-ig. **Egyetemi könyvtár** nyitva délelőtt 9-12 óráig. **A fődrosi könyvtár** (Károly-körnt 23.) mindennap nyitva van, kőznapiakon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünneppapokon 9-12-ig. **A kereskedelmi és iparkamara könyvtára** (Szemerő-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. **Magyar Kereskedelem Múzeuma.** Igazgatóság, kereskedelmi szakönyvtára, tudakozó-osztálya és kelet mimatára V. kerület Váci-körnt 52. szám alatt. Hívtaloos óráig: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek állomáo kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség ajánlásokat is eszélő) a városi iparkamaraokban (vasár és ünneppapokon) is nyitva délelőtt 9 órától 2 óráig és délután fél 3 órától fél 6 óráig. A kiállított kiendeltetgek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelem részvénytársaság) V. Váci-körnt 52. szám alatt.

BENKŐ BANK Budapest Központ: VI. ker., Andrássy-ut 79. Belvárosi fiók: IV., Egyetem-tér 5.

Ajánlja az osztálysorsjáték II. osztályához a következő szerencseszámokat:

3903 **79918** **10116** **24514** **33641**

Húzás december 1-én és 17. Árak 1/8 4 korona, 1/4 8 korona, 1/2 16 korona, 3/4 32 korona.

SPECIALISTA **KELETI J.** orvosi sebészeti mű- és kőszeg-gyára (alap. 1878.)

szérvkötőkben! Keleti-féle legújabb es. és kir. szab. szérvkötő pneumatikus polttalval a legkétebb maga nemében! Nem okoz kellemetlen nyomást és rendkívül kényes fekvése által fölülm minden más gyártmányt.

Árak: Egyoldatu Kétoldatu 12 korona. 24 korona. Testgyógyászati gyaráiban teljes juttalás mellett készülnek továbbá: jár- és tángópek, műfűzők ferdémfűzők részere, **műlábak és kezek** haszkóttok, gummi-göcsör-harisnyak stb. stb. Valódi francia gummi-öböküüim-gességek eredeti parizsi csomagolásban. Árak koronáértékben: Tuatontként: 2, 4, 6, 8, 10, 12.

KELETI J. orvosi sebészeti mű- és kőszeg-gyára (alap. 1878.) Bpest, IV., Koronaherceg-utca 17.

EX-LEX NAPTÁR, mely kelt a joglódítás, törvényrugás és igazság-fartatás emlékezetes esztendejében és az 1904-ik évnek hasznára, katonamulasztók és adótagadók építésére. Kigondolták: **a „BORSSZEM JANKÓ” 9 írástudói.** Rajzolták: Homicskó R., Garay A., Bér D., Polgár M., Lakos A., Jeney I., Horog A., Kürthy és Mannó, a „Borsszem Jankó” rajzoló művészei.

Ára 2 obstrukciós korona.

Megjelen az ATHENAEUM irod. és nyomdai r.-i könyvkiadóhivatalában és kapható egy ott, mint minden hazai könyvkereskedésben.

Mindenféle szücsmunkát, valamint **ujjalakításokat** a legolesobb árért átvész a már 25 év óta fennálló szücsmester-cég **Lehner Zsigmond és Fiai** Budapest, VI., Ó-utca 11. szám.

Biztos gyógyulást keresőknek kik bármily **nemi belegségben szenvednek** mint húgyes és hólyagbajok, húgyveserűkúletek, vizeleli zavarok, éjeli magonlések, sebök és bujakoros bántalmak (epiphilia) az onferőzes utóbjaként fellépő idegbajok, **korai fennőre elgyengülés,** bármily börtelések stb. nőknél fehérvértség, mely bajok **alapos, gyors és gyökeres gyógyításra,** szigoruan tudományos és lelkismeretes gyógymóddal fogva legjobban ajánljuk **Dr. Garai Antal** v. cs. és kir. osztály főorvos országos hírd és legregőbb 30 évi fennálló rendelő-intézet Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 24. sz., Rendelése naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idélt húgyes és hólyagbajok vésztőes vilámos huzóesűttőkről vagyólvelet Vidékre levelekre kimerítős válnak és szakorvosi tanácsot nyertek, gyógyeszerrel gondoskodva lesz. Titok tartás biztosított. **Nőknek külön váróterem.**

Téli kabát --- 10 K.
Feltöltő --- 8 K.
Forenez József kabát 6 K.
Jaquet --- 4 K.
Nadrág --- 4 K.
Mellény --- 1 K.
Rothberger Jakab, Kristófer 2. szám.

== SZABADALMAKAT ==
ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT PASZTOR (törv. bej. cég) BUDAPEST.
Erzsébet-körnt 17. sz. Műszerez, élekesítős és finanszíroz szabadalmat, védjegyzés és modell oltalmat. — Felvilágosítás díjtalan. —

Gummi Dr. Mercier-pendzer, Páris (impérgalmás) lepecsételt dobozokban, 6 korona. Kapható eskális **Klein Józsefnél,** Budapest, Váci-körnt 27. Széküldős diszkrétan utánvéttel **Veszünk zálogházi cédulákat.** A ki akár használt, akár új arany, ezüst és óskészerményeket, ezüst évszékűkötőket, komplett hatos és tizenkötös készletek csontkastánjait, arany és ezüst-óráit, láncot, gyűrűt, ezüsttűt, egy szővel minden a számba vágó cikket **olcsón és jól** akár vásárolni, no mulassza el a leantí cöget saját érdekeiben felkisereni **Alkalmi ajándékok karácsonyra.** Helyben esztleg rászéltárlásra is. Képes árjegyeket nyújt. **Grünberger Ármin Béla örökösai,** IV., Váci-u. 20. (Hatiszbazár.)

M. KIR. OPERAHAZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

A búvós vadász.

Regényes opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzette Weber K. Mária. Szövegét írta Kind F. Ford. Ormay.

Személyek:

Ottokár Mihályi Gáspár Ney D.
Auno Szendrői Max Kertész
Agata Ambrusné Remete Kornai
Anna Payer Kilián Dalnoki

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

A proletárok.

Színmű 4 felv. Csiky Gergelytől.

Személyek:

Szedervári K. Holvay Bankó Béni Rózsahegyí
Irény Török Elza, neje Delli E
Zátonyi Dezső Tulipán, szabó Gabányi
Mosolygó Ujbázi Tulipáné Demjén M.
Timót Gál Ordás Péter Kőrösmeszei
Darvas Mihályfi Zelma Paulay E.

Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

Az aranyhid.

Bohózat 3 felvonásban. Irta Gréscs és Croisset. Fordította Molnár Ferenc.

Személyek:

Gardannos Góth Rosalie Fábán
Pienaimé Hegedűs Victoire Kocsisovszky
Jaqueline Varsányi Baptistin Bárdi
Heléne Gazsi Planchet Halász

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

A vándorlegény.

Nagy operett 3 felvonásban. Irta West és Schnit-
zer. Ford. Faragó Jenő. Zenéjét szerz. Eysler Ödön.

Személyek:

Fülöp herceg Hegyi A. Csepri Kiss M.
Lola hercegnő Rédey Sz. Líbuska Krecsányi
Nikél Solymsói Apró Ujvári
Oleander Láng Reszkető Delli
Straubinger Kovács Kancsos Irsai
Oculi Komlósi Bonifác Pázmán

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

A kis kofa.

Nagy operett 3 felvonásban. Irta Falk Richárd.
Zenéjét szerzette Sztrojanovits Jenő.

Személyek:

Frine Keleti Ibász Kornai
Hipperidesz Ráthonyi Terpsz Sziklai
Prakszitelesz Rubos Az arkon Sziklai
Fenyéri

Kezdeté 7 1/2 óraker.

KIRÁLY-SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

Aranyvirág.

Operett 3 felvonásban. Irta Martos Ferenc. Zenéjét
szerzette Huszka Jenő.

Személyek:

Potyoviev Gyöngyi Carina Hidvéghy
Beppo Vérséi Stone Ellen Szamosi
Silvio Ceiszer Gaudl Harry Ferenczy
Carló Torma Egy ifju Gabányi
Aranyvirág Fedák Meridon Lise Baracsi
Tina Csatai J. Diaz Diana Szentgyörgyi
Lola Sütöri Fogadás Köröndi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. december hó 9-én.

A Balaton.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

FOVAROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Mile Barkis.

plasztikus pózok.

Jacob „Lucio” kutyájával.

Montrell amerikai zsonglőr.

Sturm Anna szanzenett.

Terka Szinpad: A jó falusnak. Népszínmű-párodia.

Könnyű lovasság.

Suppé operette.

Adison Guerra-Chivo Isoni

Bioskop

A félkerben reggeli 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangverseny.

Simplicius

Barcza József és Kiss Babári Dezső világhírű kaposvári zenekara naponta a

„BUDAPEST”-kávéházban

Andrássy-ut 27. szám hangversenyez.

Számok látogatásért ad.

SPIEGEL IGNÁC

a „Budapest-kávéház” és az „Erdélyi miniatürendő” tulajdonosa.

Vezérképviselő Ström & Fils-től Páris

Automobil-

börkabát K. 32.—, bőrna drág K. 32.—, nad-
rágtakaró 45.—, Paraplui de Chanffeur
K. 70.— stb. Rothberger Jakab és kir.
udvari szállító, Budapest, IV., Váci-utca
6. szám.

ÚJDONSÁG!

ÚJDONSÁG!

A VIGSZÍNHÁZ MÚSORDARABJA

A CSODAGYERMEK

BOHÓZAT 3 FELVONÁSBAN

Irta: Gavault és Charvay.

Ford.: Molnár Ferenc.

A Fővárosi színházak
műsora 154-155. száma

Ára 60 fillér.

Kapható minden könyvkereskedésben vagy a
kiadónál Lampel E. (Wodianer F. és
fia) ca. és kir. udvari könyvkereskedésben
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. szám.

ÁRJEJYZÉK-KIVONAT.

Korona-érték.

Table with 2 columns: Item name and Price. Includes items like Prágai sonka, Rumok, Cognac, Sajtok, Teák, Pezsgők.

Varga Sándor csemegekereskedő

Bpest, Múzeum-körút 19.

Tessék árjejjüket kérni.

Pontos és legjobb ÓRÁK

5 évi 5 jótállás mellett.

Egyházi szent edények, keresztelő kannák,
ékszeres, evészkészítők
részletfizetésre is.

POLGÁR KÁLMÁN
Budapest, Erzsébet-körút 29. szám.

VÁROSI és utazó-bunda, gazdasági kabát, szőrme- vagy szövettel...

GROSS és LÖWENSTEIN férfiszabók Budapest, IV. ker. Deák Ferenc-utca 18. sz.

Biztos keresetet nyújtunk bármily állás személyeknek... Fischer és Riesz Bankház Budapest, VII., Erzsébet-körút 9.

A kinyitásra nagy fontosságú azt tudni, hogy egyedül a Lorison-Crème van...

Ujtítás folyadék-mérő és ellenőrző készülékek... Ujtítás folyadék-mérő és ellenőrző készülékek...

prágai sonkát, prágai császárhúst, füstölt karaj, kolozsvári salonnát...

Anti-rouge vörös orr és vörös kezek ellen...

Régi ezüst tárgyakat... Fuchs Dávid utóda Budapest, IV., Váci-utca 19. I. e. s.

Színházak heti műsora.

Table with 7 columns: Theater name, Date, Play title, and other details.

Nyomatott a „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénnytársaság körforgógépén, Budapest, IX., Üllői-ut 25.